

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.





ILLUSTRERAD TIDNING

HÖGEN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN DEN 15 DECEMBER 1912.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.BITR. REDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WAGNER.

Ebba Levertin.

DEN 27 NOVEMBER AFLED FRU Ebba Levertin, född von Redlich, professor Oscar Levertins efterlämnade maka, i sitt hem i Stockholm.

DET AR SÄLLAN SOM människor, hvilka fordra form och uttryck för sin personlighet, förstå att söka detta i förskönandet af sitt eget väsen. Ebba Levertin hade i hög grad denna förmåga. Hon utformade den skönhet, hvarmed naturen begåfvat henne, till något säreget smackeri och vackert, och inramade den på ett sätt som gjorde henne till ett konstverk bland människor. Hvem minnes henne icke i hemmet vid Karlaplan, där hon vackert rörde sig bland sina gäster eller satt i den höga gröna venetianska stolen, elegant manövrerande sin cigarett på den lilla silfverhållaren. Finnes det någon som icke mött henne på Stockholms gator, där hon gick fram lätt och med spänstiga steg, med detta något svajande i sin gång, detta något böljande i luften omkring sig, någon som icke vändt sig om och känt glädje öfver det skönhetsintryck hon gaf. Och hvem minnes henne icke från Oscar Levertins föreläsningar. Jag såg henne där första gången för tio år sedan, då jag icke ännu kände henne personligt, och jag skall aldrig glömma det sakta sus, som gick genom salen, då hon trädde in i sin röda dräkt, som smidigt smög sig om henne, medan allas ögon följde henne på väg till den plats som var hennes. För åhörarna hörde hon samman med föreläsningarna, som hon aldrig försummade.

Och just detta är som en symbol för den utformning som hon ägnade sitt inre väsen.

De förhållanden i hvilka hon uppfostrats och äfven de i hvilka hon lefde sitt första äktenskap — med ständiga barn och ständiga förflyttningar — voro icke gynnsamma för väckandet af intellektuella intressen. Därtill kom en lång och svår sjukdom, som följde på hennes yngsta barns, hennes dotters, födelse. Men under den tid hon sedan vistades i Italien, sollandet, som hon älskade, började hon på allvar taga itu med sitt eget



utvecklingsarbete. Detta var, på grund af de brisfälliga kunskaper, som hon erhållit, att ge sig in på okända färdvägar, att vända hågen till sådant, som förut ej lockat henne, att vänja sig vid arbete, som var nytt och främmande. Och det blef henne möjligt endast genom de rika skatter hennes natur gömde obrukade: klokhet, kritik, skönhetsinse och formsinne.

Träningen till arbete fortgick och det i allt högre tempo i hennes äktenskap med Oscar Levertin. Omsider blef hon, hvad han själf med stolthet kallade, hans sekreterare, och han omtalade gärna, att det var hon, som skref det sista manuskriptet till böckerna och föreläsningarna, uppgjorde förteckningar och register. Men hon var något mera, det var till hennes kritik och omdöme, som han vädjade vid allt hvad han skref. Och ingenting har bättre kunnat vittna om huru tryggt Oscar Levertin litade till Ebbas omdöme, än det faktum att han till henne öfverlämnade utgifvandet af sina efterlämnade skrifter. Utgifvandet af skrifterna

In memoriam.

En af hennes närmaste vänner, doktor Alma Söderhjelm från Finland lämnar här nedan en skildring af den bortgångnas rika och fängslande personlighet.

blef efter hans död hennes käraste arbete, och om hon icke lyckades göra detta arbete så väl som hon själf hade önskat det, så har hon dock, såsom hon yttrade till mig en af de sista dagarna innan den sista sjukdomen kom, gjort det efter sin bästa förmåga.

Men hvilken underbar och sällsynt utveckling betecknar ej hela hennes lif! Metamorfosen från beundrad, bortskämd ung flicka och löjnantsfru till en stor skalds och författares medhjälpare och medarbetare! För en sådan har fordrats mera än naturlig intelligens och kärlek: en medveten träning och ett tillvaratagande af sig själf, som utan tvifvel är högst sällsynt.

Ebba Levertin var egentligen icke svenska i detta ords verkliga mening. Hon var född kosmopolit och förblef det under hela sitt lif. Därför kunde hon se stort och opartiskt på allt, därför ägde hon ingenting af denna nationalistiska sensibilitet, som vi andra äga.

Hennes åsikter om ting och förhållanden voro aldrig teoretiska. Och dock saknade hon icke idealism — jag tänker nu speciellt på det stora intresse hon ägnade finnarnes frihetskamp mot den ryska öfvermakten. Hon var äfven intresserad af alla framtidsfrågor. Jag minnes så väl hur glad hon var, då hennes dotter hade valt sig ett arbete eller då hon talade om för mig, att hon upptäckt att en af hennes söner hade sociala intressen. Hon förstod arbetet och hade aktning därför. Därför blef hon icke heller främmande för kvinnofrågan, i hvilken hon främst såg utveckling för kvinnan till själfständighet och allvarligt arbete.

Ebba Levertin — det är trots all disharmoni inom henne själf och alla tunga stenar, som lades på hennes väg, en helhet och ett skönhetsintryck. Man kan ej tala om henne såsom om en död. Det kännes blott som om en stor vacker blomma vissnat på sin stängel.

ALMA SÖDERHJELM.

Iduns Jubileum-Artiklar

ALLA ROMANFÖRFATTARE ARO ICKE länkare, men Öbackas bekante diktare, Ludvig Nordström, bär ett slycke filosof-mantel under sin redingot. I efterföljande artikel berör han sidor af bondekulturen, som icke alla

känna eller göra sig reda för, på samma gång han framhäver hvad det skulle betyda för nationen att dess litteratur rikades med en djup och bred bonderoman. Måne han icke själf vore mannen ett skapa en sådan?



I.



M DU I STOCKHOLM HAR ÖGO-nen med dig, så för du ha, efter någon tid, lärt känna igen vissa personer, som så godt som alltid förekomma ensamma, då du möter dem, och om du haft någon eftertanke i hufvut, har du sökt förklara för dig själf, hvarpå detta kunnat bero, därför hört efter hvilka dessa personer varit och förmodligen alltid funnit, att det varit män, som genom sin verksamhet, sitt lif, sina intressen skilt sig från den stora allmänheten. Vidare för du inom deras krets så småningom lärt urskilja vissa såsom mera utpräglade och kanske rent utaf, att dessa blifvit för ditt medvetande såsom förkroppsligade idéer, så att, om du velat skilja andra människor från hvarandra, du tillgripit dessa idé-typer och sagt om den och den i din bekantskaps-krets: han påminner om X. eller han är en riktig X. Och genom detta tillvägagångs-sätt har du så småningom lyckats sönder-dela den kompakta mänskligheten omkring dig i några bestämda individuella typer, betecknande hvar och en genom en dylik ensamt uppträdande, starkt utpräglad per-son.

För den, som bor i staden är just denna systematisering ett af stadslivets största nö-jen, och i stort sedt utgör den en af denna lifsforms betydelsefullare verkningar på män-niskohjärnan.

Staden är som ett säll, det är bara vissa individer, som passera genom dess fina håll, resten ligger som en gröt på gallret och gläder knappast synen. Men för deras skull, som passerat, och genom dem blir den öf-riga massan tolerabel. Men sträcker du nu din undran vidare och frågar, hvarifrån alla de kommit, som bilda den stora massan, så finner du, att de i sin ordning kommit från provinnsstäderna, och provinnsstäderna ha i sin tur fått sina människor från köpingar och municipalsamhällen, järnvägssamhällen, större byar och fisklägen, och går du vidare, är du ute på det planlösa bondlandet och kommer icke längre, ty du har steg för steg fortskridit genom folkväxtens alla delar, från blomman ner till roten.

Är du nu, en gång kommen in på dessa funderingar, så nyfiken, att du vill lära känna storstadsmänniskornas lif och andliga sam-mansättning, så är det dig omöjligt att per-sonligen efterforska allt, som kunde ge upp-lysning därom, men du gör då något annat: du vänder dig till litteraturen, den poetiska och den vetenskapliga. Som litteraturen än hårdare utkramar den generella idén ur alla de tusentals fallen, så kommer du förr eller

NÅGOT OM BÖN- DER, BYALAG OCH BONDEROMANER.

senare till en viss schematisk bild af den nation du tillhör, och nästa steg leder dig, helt naturligt, öfver till att på samma sätt skaffa dig ett motsvarande schema öfver andra nationer, hvarefter du ur alla dessa schemata utdestillerar en passande idé om hela mänskligheten; och det roar dig mycket!

Denna utvecklingsgång, som jag fram-ställt den, ser ju mycket enkel och tilltalande ut — förefaller det mig! — men den har ett fel; och det är, att den så sällan an-vändes.

Man märker nämligen lätt, att på ett nästan lagbundet sätt det högre skiktet aldrig in-tresserar sig för det lägre utan föraktar detta, och den genuine storstadsbon intresserar sig endast för sig själf och för andra storstä-ders invånare och föraktar alltid mest den människosort, som står honom närmast un-der och hvilken han sålunda närmast till-hör, så att exempelvis en stockholmare stän-digt hörs förlöjliga småstadsbon, och små-stadsbon i sin tur förlöjligar köpings-bon o. s. v. Däremot är ett svalg befäst mellan stockholmare och bonden, och däraf följer, att han trifs alldeles utmärkt på landet och syns fraternisera med dess bebyggare.

Omvändt fruktar bonden stockholmare mer än småstadsbon, med hvilken han kän-ner sig mer i släkt, hvars lif han kanske haft tillfälle att se och som han funnit äga vissa likheter med hans eget.

Men föjden af allt detta är den, att en-dast få individer inom ett folk ha ett lika stort intresse för alla dess lager och med samma kärlek lära sig förstå alla de olika lagrens egendomligheter. Men återigen, in-nan man lärt sig denna förståelse af det hela, blir förståelsen af hvar och en af de-larna gifvelvis bristfällig och ytlig.

Därför kan ingenting mer bidraga till kännedomen om ens egen andliga samman-sättning än kännedomen om bönder och fiskare, från hvilka vi ursprungligen kommit, och därför kan inom litteraturen alljämt en god och djup bonderoman räknas som nå-got af det allra mest önskvärda och dyr-bara. Lika önskvärd som de vanliga bonde-skildringarna, Pelle-Molin-efterapningar o. d.

äro fördömliga. Skola exempel framläggas, skulle jag i detta sammanhang vilja anför-a Geijerstams bondenoveller, Bondesons, Pelle Molins o. d. Men en svensk bonde-roman, syntetiskt gifven, äga vi ej. Och skall jag bekänna, hvad jag anser vara kanske de bästa bondeskildringar jag känner i modern tid, så är det icke Björnsons, utan i all en-kelhet Maupassants, beroende på att han i mina ögon är så oändligt mycket större konstnär. Men smaken är ju forskjellig!

II.

Jag har nu för fjärde gången slagit mig ned på samma ställe i Dalarna, en trakt, som är starkt präglad af en gammal bonde-kultur, och en kultur, så mycket mer intres-sant som den befinner sig i upplösningstill-stånd och alltså kommit i ett tydligt drama-tiskt skede.

Jag har roat mig med en del iakttagelser under mina promenader på vägar och i byar, och kanske kan det intressera någon att höra ett och annat drag.

Hvad man efter någon tid först kommer underfund om, det är, att bonden i allt sitt sätt att betrakta ting och händelser i första hand känner sig som byaman, i andra hand som familje-del och först i tredje hand som individ; och jag har den vissa uppfattning-ten att de flesta af dessa människor aldrig känt och aldrig kunna känna individuellt.

Häraf följer tydligtvis, att bondekulturen måste vara, såsom den är, en by-kultur, en sockenkultur, en landskapskultur.

Och tecknen härpå äro ju redan de olika sockendrakterna: Leksands, Rättviks, Floda o. s. v.

Men inom hvar dräkt finnes vidare små karaktäristiska drag, så att gifva kvinnor ha mössan på visst sätt prydd, ogifva på ett annat o. s. v.

Motsvarande egenhet af grupp-bildning ser man däri, att i kyrkorna alla kvinnor sitta på en sida, alla män på den andra, ett bruk, som ända in i sena tider från lands-bygden följt med till städerna och säkert på många håll ännu bibehålles.

Jag anför dessa allbekanta fakta endast för att tydliggöra tankegången i det följande.

Kommer du här gående på en väg och ser exempelvis fyra lass eller trettio perso-ner, så kan du vara därom förvissad, att de fyra lassen följa tätt efter hvarandra i en grupp och att de trettio personerna an-tingen bilda en enda grupp eller några grupper, men du ser icke lösa individer.

Kommer du själf gående och en männi-ska finns framför dig på vägen, saktar hon gången för att sedan hålla jämn lunk med

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:	Praktupplagan:
Helt år..... Kr. 6.50	Helt år..... Kr. 8.—
Halft år..... » 3.50	Halft år..... » 4.25
Kvartal..... » 1.75	Kvartal..... » 2.25
Lösnr..... » 0.12	Lösnr..... » 0.15

Iduns Byrå o. Expedition, Mästersamuelsg. 45.

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 10—4.	Kl. 9—6.
Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 11—1.	Kl. 9—6.
Verkst. direktören kl. 11—1.	Riks 86 59. Allm. 43 04.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:	Utländska annonser de- biteras 50 öre med 20 % förhöjning å särskild be- gård plats.
25 öre efter text.	
30 öre å textsida.	
20 % förhöjning å sär- skild begärd plats.	

dig just i hälarne; finns hon efter dig på vägen, ökar hon gången och kommer upp i hälarne för att fortsätta så.

Talar du, svaras knappt; det är inte umgänge som begärs, inte lust att prata eller nyfikenhet, som verkar, det är begär efter skydd och trygghet.

Vill du förstå och i ditt medvetande reproducera dessa känslor, så tänk dig själf ensam i en främmande storstad, hur du då erfar behof af sällskap att styrka dig med i din osäkerhet.

Öfver hufvud taget har hela yttvärlden för landsbygdens befolkning representerat det mystiska, det öfvermåktiga och det fientliga, mot hvilket man måste äga skydd. Och den bild den ägt af yttvärlden framvisar en stor öken, i hvilken byarna ligga som fasta borgar, förbundna genom ensliga, farliga stigar och vägar.

Som hvarje by bildat ett helt, i hvilket hvar och en intagit en noga afvägd plats, följer däraf att för helhetens skull den största vikten lagts på en genomförd likformighet. Och likaväl som man i skilda historiska epokers byggnadskonst kan afläsa dessa epokers skaplyne och följa deras uppåtgång, blomstring och förfall, likaväl kan man i dessa små dalabyar utläsa vissa känslors utveckling och upplösning. Man behöfver bara gå vägen fram och lära sig att iakttaga proportionerna mellan husens höjd och längd enligt gamla stilen för att inom kort komma underfund om, hvar de nya husen taga vid och i hvilken grad intryck utifrån gjort sig gällande.

Sammalunda med allmogedräkterna! Redan ha männen lagt bort dem, och kvinnorna ha hopkomponerat en blandning af stads- och allmogekostym. Och hvad de gamla kyrkbåtarna angår, så uppvisar deras besättning om söndagarna full ornat, men om hvardagarna — då de någon gång komma roende — en blandning af officiell och stadsdräkt.

Jag har på annat håll, nämligen i Ångermanland, och på andra områden, nämligen fiskeredskapens och fiskebrukens, sett precis motsvarande förlopp, och vid upprepade besök i fiskehamnarna har jag kunnat konstatera, att när förändringen bara en gång börjat, har den sedan gått vidare med stor hast.

Öfvergår man till de andliga områdena, visar det sig, att den förändring, som byggnader, dräkter och vanor antyd i uppfattningarna, motsvaras af parallella förändringar i tänke- och känslösätt.

Sålunda märker man, att ungdomarna alltmer dra sig från statskyrkan och öfvergå till frälsningsarmé eller frimicklar eller äro indifferent, vidare ha ungsocialisterna god terräng, föreläsningens verksamheten är omfattad med stort intresse, lusten för diskussioner är märkbar, och tidningarna ha god spridning.

Detta allt innebär ju, att det är de rent individuella behoven, som arbeta sig, ehuru omedvetet, fram ur böndernas gamla byalags-uppfattning.

I de norrländska ådalarna kan man lätt följa denna utveckling, men i de jämtländska byarna har man ännu icke hunnit så långt som här i Dalarna.

Det är rent symptomatiskt af större intresse att konstatera förändringen här, emedan den gamla byalags-kulturen här är kanske den starkaste i landet och följaktligen det inre motståndet störst.

Men att detta inre motstånd brutits, hvad antyder det för landets vidkommande?

Hvad jag nu velat säga är att till och med den yligaste blick på bönder och byalag visar, hur de personliga behoven göra sig allt mer gällande ända nere i folkbottnen.

Kopplar man nu samman denna iakttagelse med andra tidens fenomen, så blir följden den, att ens ställning till de aktuella frågorna måste bli en annan än den, som kunnat finnas, innan en dylik sammankoppling ägt rum.

Hvilken sedan denna ställning blir, är beroende af hvars och ens lifsuppfattning i öfrigt och berör icke denna artikel.

Men däremot finns något annat, som faller inom dess sfär och i högsta grad berör den, och det är frågan om bonderomanens ställning till de nya behovens framflytande.

En på verklighetskunskap stödd, medvetet genomförd roman blir alltid ett andligt Skansen och bevarar till eftervärlden en bild af forna människors sätt att lefva, känna och tänka.

En bonderoman skulle just i dessa brytningstider, då byalags-tillvaron mer och mer mister sin säregenhet, komma att bevara till eftervärlden en påtaglig bild af lifvets förlopp inom dessa små anhopningar af människor, inom dessa små själs-grupper, och hur det tillgick, då den psykiska energi alstrades genom inre och yttre tryck, hvarigenom grupperna sprängdes och individer trädde i dagen.

Men romanen har kanske icke kunnat skrivas, förrän gruppen brast, men nu just, då detta sker, är tiden inne.

Att skildra bonden icke som en individ utan som ett konglomerat af omedvetna individer och visa de lagar, enligt hvilka detta konglomerat lefde, kände och tänkte.

Den romanen är en dröm, männe den blir verklighet?

Men blir den en gång verklighet, då äga vi själfallet ifrån den stunden ett oändligen värdefullt hjälpmedel att djupare än förut begripa hela nationen och hvar och en af dess delar.

LUDVIG NORDSTRÖM.

LUCIA.

Af HILDUR BRETTNER.



ROM, I EN GAMMAL RENASSANSVILLA med lutande murar, där statyer och hermer vittra i trädgårdens dunkla skrymslen mellan mossbelupna, grönslam-miga små bassänger och fontäner, har en dam — inte ett pensionat — nej, hon är engelska, och har ett hem, i hvilket hon tar emot "paying guests".

Miss Erltons gästfrihet begränsas endast af utrymmet, och den som en gång byggde den gamla villan har dragit försorg om att den ej behöfver röra sig inom alltför snäva gränser. Villan har nämligen, förutom sina fem salongsliknande rum i fil mot trädgården, att uppvisa ett öfverraskande antal små rum, små krypin, om hvilkas befintlighet man blott så småningom kommer underfund. Miss Erlton har en ovanlig förmåga att få sina gäster att se på sina små mörka kyffen med samma ögon som hon själf. De äro samt och synnerliga "delightful", "charming", och miss Erlton viker undan gardenerna för att dagsljuset, som sparsamt silar in genom de gröna fönsterluckornas springor, skall kunna nå fram och belysa de bleknade resterna af målningar öfver dörrarna och i taket. "Af Cortona — med största sannolikhet af Cortona", säger miss Erlton och visar på målningarna, och så följer den gamla villans historia, romantisk ända från grundstenen.

Då miss Erlton slutat har hennes gäst fått fullt klart för sig, att såvida hon äger ett spår af känsla för kultur, romantik och odödliga skönhetsvärden, så bör hon känna sig lika öfverlycklig som ovärdig att få stanna under den gamla villans gästnande tak. Mången liten miss har under mörka nätter, då hon stigit upp och stoppat igen de största råtthålén i ekpanelningen eller legat och bränt ljus hela natten för att hålla kackerlackorna borta, sökt tröst för sitt klappande hjärta i tanken, att det dock var Cortona som målat änglarna öfver dörrarna och att Benvenuto Cellini för nära fyrahundra år sedan bott en tid i nuvarande gula salongen.

I ett af miss Erltons högintressanta rum, det allra minsta med de allra största råtthålén, bodde ett år en ung svenska. Trots den tjuuning den eviga staden utöfvade på hennes sinne, huru mycket hon än senterade den doft af kultur och romantik, som miss Erlton mot en ringa ersättning af trehundra lire i månaden tillät henne inandas, hade hon dock — madonnan förlåte henne — anfall af hemlängtan.

Ett sådant kom t. ex. öfver henne, då hon vaknade om morgonen den tolfte december. Hon kom att tänka på att det följande dag var Lucia. Luciamornarna i hemmet från de första, då hon var helt liten och hennes egen vackra, glada mamma gick omkring i huset som Luciabrud, till den sista i fjol, då kusin Georg, den vilde Georg, vid ljusen i hennes krona bränt upp en kärleksförklaring, som han på natten skrivit till en ung dam och sedan fallit på knä och framfört den till henne — allt passerade revy. Hon låg och stirrade på Cortonas änglar öfver dörren, men det hjälpte inte, ögonen blefvo immiga, hon försökte tänka på Benvenuto Cellinis ande i gula salongen, lika fruktlost, det brände och brände i strupen, under ögonlocken, hon borade ansiktet ned i kudden och brast i gråt.

Men att sörja länge låg inte för hennes natur. Man måste ta reson. Men en liten kom-

! NU ÄR TIDEN !

att verkställa prenumeration på

IDUN

för det nya året,

om Ni vill vara förvissad om att redan från 1 januari ordentligt erhålla Er tidning. Postverket är nämligen framemot årsskiftet så öfverhopadt med arbete, att man särskildt bedt oss inpränta önskvärheten af att abonnemang, som skall taga sin början med ingången af nästa år, verkställas redan

i midten af december.

KOSTYMER

för 5 kronor stycket är väl billigt? Sänd Eder gamla smutsiga, nerfläckade kostym i och för kemisk tvätt och prässning till **Orgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg** och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet. Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kople- och Tryckpapper samt Kartong.

Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

promiss tillät hon sig dock, hon beslöt att fira Lucia här. Hon fann själf idén briljant, förljusande, hoppade upp ur sängen sedan hon dock först med sin ena känga kraftigt knackat i golfvet för att jaga de råttor, som möjligen glömt sig kvar vid konfektbitarna på golfvet, tillbaka till sina håll. Idén, att strö ut konfekt åt råttorna, använde hon sig af i tanke, att de på så sätt i det längsta skulle lämna hennes egen person i fred.

På förmiddagen gick hon ned till Piazza di Spagna och köpte järnek af den unge, vackre bonden från Rocca di Papa, som en gång anförtrött henne, att han var bror till den vackraste soldaten vid andra bersaglierregermentet. Hon köpte ljus i en liten butik på via Sistina och på kvällen anförtrödde hon sig åt Adèle, miss Erltons gamla italienska kokerska. På sin knaggliga italienska sökte hon klargöra för Adèle hvarom fråga var. Men Adèle blef hjärtfängslig — ljus i håret —! Oh, signorina mia, e impossibile! och hon fattade bedjande hennes händer. Men Adèle var mycket svag för sin "carina signorina svedese" och efter en liten stunds parlamentering hade denna fått henne att gå med på allt, hon skulle väcka henne half sju och hon skulle ha kaffe färdigt half åtta, tidigare ansåg Adèle det ej var rådligt att väcka miss Erlton. Den kära Adèle — hon var den hjärtgodaste gamla varelse. Hon var gift med en lat kusk och mor till tre lata fröknar, familjen lefde till största delen på hennes lön som kokerska hos miss Erlton och de dricks-pengar, som kommo henne till del. Hvarje lördag- och söndagafon hade Adèle fritt för att vistas i hemmet. Familjen bebodde ett enda stort rum i en bottenvåning, i ena hörnet var endast jordgolf och där promenerade några hönor och en martialisk tupp omkring. Signor Antonio Bebetto låg offast på sängen, två af döttrarna knåpade med ett förfärdiga pappersblommor, som sedan en svägerska till Adèle, en syster till hennes late, dyrkade Antonio, en gammal hexa, sålde på trappan till kyrkan Sancta Maria della Pace och som den fattigare befolkningen köpte för madonnans bild. Den yngsta af döttrarna — oh, signorina mia, hon var så musikalisk, molto, molto, försäkrade Adèle med hänförelsens tårar i sina ögon, hon spelade mandolin och sjöng hela dagen. Grälade endast emellanåt på tuppen, som inte förstod att tiga i de rätta ögonblicken! Sedan en tid tillbaka drömde nu Adèle om att få råd att köpa ett piano åt sitt underbarn. Gamle Tedesco, juden, som sålde sköldpaddor och gamla musikinstrument på Campo dei Fiori på onsdagarna, hade ett, som han lofvat Adèle för nittio lire — Adèle grät, då hon tänkte på det! Hon gömde sin ranson af socker till sitt kaffe och te om dagarna och sålde det. Gamla välsignade Adèle — — —

Adèle var punktligheten och pålitligheten själf hos miss Erlton, på slaget half sju på morgonen den trettonde december knackade hon också på dörren till sin "carina signorina svedese". Denna var också klarvaken och uppe i nästa ögonblick. På det gamla spegelbordets marmorskifva låg Luciakronan, som hon bundit föregående kväll af järneken från Rocca di Papa. Hon klär sig i hvitt, i stället för klädning sätter hon på sig en sid hvit nattdräkt, leende och med ett visst välbehag löser hon upp sina två tunga flätor och låter de guldblonda, glänsande hårmas-sorna falla ned öfver axlar, rygg, långt nedanför midjan bölja de, hon ser i spegeln och ler. Det är så tyst i villan, inte en råtta



NILS FORSBERG 70 ÅR.

Den 17 dennes fyller vår alltfjämt lika krye och verksamhetsifrige, numera i Helsingborg bosatte konstnärsveteran, mästaren till "En hjältes död" m. fl. storstilade verk, sitt sjunde decennium. Med anledning däraf meddelas ofvanstående nytagna vackra porträtt af Alfred B. Nilson.

.....

hörs knapra en gång, Cortonas änglaansikten se ned på henne där hon står och sätter fast kronan på sitt hufvud och tänder ljusen.

Så är hon då färdig och går ut. Det är mörkt, nattsvart i korridoren, alla luckor äro ännu tillskrufvade i huset. Tyst skriker hon fram, medan hvarje steg, trots hennes försiktiga gång, genljuder från väggar och hvalf, som fantastiskt lysas upp af de flämtande ljusen i hennes krona.

Men brefbäraren, gamle Beppo Gerelli, är den morgonen tidigt ute med en försenad kvällspost. Den lösa posten lämnar han som vanligt åt portvakten i villan, men han har ett rekommenderadt bref till en af damerna och det skall hon själf kvittera ut.

Gamle Beppo klifver, ännu en smula morgonsömnig, uppför trappan. Han murrar öfver att luckorna äro tillskrufvade, han löper ju fara att slå ihjäl sig. Beppo är enögd sedan sitt nittonde år, då en försmädd skönhet från Terracina kastade en flaska svafvelsyra i hans ansikte. Men ack — det är så länge sedan, nu är Beppo en gammal from man.

Han sträfvat uppför den nötta, urhålkade stentrappan, han har hunnit öfver halfva, då han stannar och blir stående som förstened. Först ser han endast som en svag ljusning längst borta i den mörka korridoren, så ser han en hög, hvit gestalt med en krona af ljus komma skridande. Hon har ett böljande hår som af guld, allt klarare stråla ljusen emot honom. Beppo faller tyst på knä, han lyfter händerna som i bön. Hvad är det? — Madonnan — för visso är det madonnan, Sancta Maria — Tårarna strömma från Beppos enda öga, sakta skriker ljusgestalten förbi honom — bort i mörkret. Länge sedan den försvunnit ligger Beppo kvar i trappan och gråter. För honom, den mest ovärdige af alla, har madonnan vi-

sat sig — Sancta Maria — Beppo rabblar sina böner, tårarna strömma från hans öga.

Det dröjer länge innan Beppo hämtat sig så mycket att han erinrar sig, att han dock fortfarande är gamle brefbäraren Beppo Gerelli, som är ute på sin första morgontur och har ett rekommenderadt bref att lämna. Beppo andas blott till hälften och hans öga stirrar vidöppet i hänryckning, då han så tyst som det är honom möjligt går korridoren fram, samma väg som madonnan gått. Då han knackat på köksdörren och hör gamla Adèles svar innanför, tänker han, att säkert syns det på hans ansikte hvad som händt honom, men han känner, att han icke skall kunna säga ett ord om det — icke ännu, icke på flera dagar.

Han stiger in i det lilla svarta köket, där en liten lampa med rofolja brinner på bordet. Gamla Adèle är redan i farten med sina sysslor, hon är språksam som vanligt, berättar för Beppo, att portvaksfrun var uppe hos henne i går kväll och att de höllo på med borddans och att de talade med en ande, som sade Adèle, att hon i dag skulle spela på nummer femhundraelfva på lotteriet på Piazza Venezia. Så fort hon fick tid på förmiddagen skulle hon skynda dit. Adèle var ifrig, hennes fingrar gingo som lärkvingar framför Beppo. Beppo kan inte förstå att man i ett hus som detta kan tänka på sådant. Han lämnar Adèle avin till brefvet, Adèle försvinner och Beppo blir ensam i det lilla svarta köket, hvars minsta tillbehör han betraktar med känslor af djup vördnad.

Men det rekommenderade brefvet är till "la signorina svedese". Adèle finner henne i hennes rum, dit hon just kommit in efter sin vandring omkring i villan. Ljusen brinna ännu i kronan på hennes hufvud. För femtionde gången slår Adèle samman sina händer och försäkrar, att signorinan är vacker, vacker som Guds änglar. Men så skyndar hon ut. Adèle har vänskap för Beppo allt sedan han gaf henne anvisning på det gamla pianot hos juden Tedesco, hon vill gärna bereda honom en glädje. Hon hämtar Beppo i köket, åter vandrar Beppo öfver den underbara korridoren. Adèle öppnar försiktigt dörren till signorinans rum och skjuter Beppo framför sig. Men Beppo blir stående, det går ett ögonblick rundt i hans hufvud och svindlar för hans öga. Där sitter hans madonna, hon sitter och skrifer. Om han ej ser orätt sitter hon och kvitterar ut hans rekommenderade bref. Adèle tar ifrigt tag i hans arm, "bella, molto bella", hviskar hon hänförd. Och Beppo nickar: si, si, bella. Men så sätter han sig på stolen nere vid dörren. Beppo ser med ens mycket gammal och mycket trött ut. Då signorinan reser sig och kommer emot honom är det något af djup förebräelse i den sorgsna blick, hvarmed Beppo ser på henne. Och då han räcker henne det rekommenderade brefvet skakar han på hufvudet.

Men då Beppo skall gå vänder han ännu en gång på hufvudet och ser på signorinan där hon står, ännu med ljusen brinnande i sitt hår. Eftersom han ser på henne ljusnar hans ansikte en smula, så nickar han emot henne, åtminstone halft försonad:

"Bella e giovane" — ung och vacker — och han nickar igen.

Beppo har visserligen icke fått se madonnan, men dock något af det, som alltid gör en gammal romares hjärta vekt, ungdom och skönhet.



För hudens vård och ansiktets skönhet
CRÈME SIMON J. SIMON, PARIS.

Enda skönhetsmedel som icke irriterar huden.

Cerebos Salt

gifver god smak åt läckra rätter och fördärfvar dem aldrig.

Generalagent: Gustaf Glase, Göteborg & Stockholm.

Från våra Röda-korssyst- rar i Konstantinopel.

Bref till Idun.



M MAN VID ANKOMSTEN TILL det nuvarande Konstantinopel väntar sig en sorglig anblick med alla tecken på en besegrad nation och en uppretad folkmassa, inser man snart sitt misstag.

Inga tecken tyda på krigs- eller belägringsstillstånd, åtminstone ej vid en ytlig anblick.

Lifvet pulserar lika hastigt och trafiken är lika liflig som i hvilken annan storstad som helst.

Den röda fezen, som alla ottomaner bära, ger ett stänk af färgglädje öfver gatulifvet, som man knappast ser på något annat håll.

Staden är som bekant uppdelad i två hufvudafdelningar — Pera och Stambul. — Pera är uppehållsorten för de flesta europeer och har fullkomligt västerländsk prägel. Stambul däremot verkar fullkomligt utomeuropeisk och bebos nästan uteslutande af ottomaner.

Anskönt Stambul på nära håll är både trång och mörk och smutsig, är där på många ställen oändligt vackert både hvad natur och arkitektur beträffar. Hvad som särskildt fångar ögat är moskéerna med sina höga smärta minareter, 4 — ibland 5 — på hvarje moské.

I allmänhet är arkitekturen ren och vacker och välgörande lugn.

Butikerna i Stambul äro små och trånga, alltid med öppna dörrar direkt till gatan och med all världens härlighet uppradad på disken. Den lifligaste kommersen försiggår i den s. k. basaren. En stor saluhall med gångar kors och tvärs, där allting salubjudes — varma illaluktande maträtter, förljusande stora vindrufvor till ett pris af 30 öre kg., blommor och grönsaker, varma stekta kastanjer och orientaliska mattor och en massa tyskt kram — allt i ljufilig blandning. En orientalisk kännare kan här för en billig penning förskaffa sig många rariteter, och en hel del af dr. Martins kuriosa leder nog sitt ursprung därifrån.

Moskéerna äro olika våra kyrkor i många afseenden. Bl. a. finns inga bänkar, utan man förrättar sin andakt knäböjande och alltid med bara fötter. En god ottoman tvättar alltid sina fötter innan han går in i kyrkan. Därför är det också anordnad en massa små bassiner med vattenledning utanför moskéerna.

De äro alltid öppna och tillgängliga för allmänheten. Nu är Sofiamoskén upplåten som tillflyktsort för kolerajuka.

För en kort tid sedan då vi gjorde ett tillfälligt besök just i Sofiamoskén, var där samtidigt en stor afdelning soldater samlade till en kort gudstjänst, innan de drogo ut till de blodiga striderna vid Tschataldja.

Det var en vacker och högtidlig syn, om än gränslöst vemodig, att se alla dessa soldater så andäktigt knäböjande, som det tycktes modiga och käcka inför sitt hårda öde.

Då man af turistintresse besöker en kyrka under pågående gudstjänst, känner man sig alltid som en ovälkommen inkräktare. Men aldrig har jag så starkt som då känt mig som fridstörare inför truppernas ödmjuka andakt, helst som vi så bjärt kontrasterade med europeiska dräkter och tjockbofnade skor. Efter någon tvekan blefvo vi anmodade att aflaga desamma, men vi föredrogo att försvinna med en liten känsla af att ha fått en välförtjänt lektion i takt.

Gatorna i Stambul äro eländigt trånga och

krokiga och marken mycket kuperad. Eldsvådor äro här dagligt nyt, och typiskt för Turkiet är att för några år sedan flera kvarter brunno ner vid en synnerligen förödande eldsvåda, utan att man än i dag lagt två strån i kors vare sig för att återuppbygga eller rifva ner ruinerna efter branden, utan man ser ett stort område med kolnade murar och halfbrända hus. Ett sorgligt vittnesbörd om turkisk oföretagsamhet.

Eljes äro turkarna, att döma af vår erfarenhet, ett fåligt och synnerligen godmodigt folkslag med medfödda gentlemannainsinkter. Deras omtalade främlingshat kommer sannerligen ej till synes — tvärtom går man lika lugnt och fredadt här som hemma i Stockholm.

En syn som ej sällan möter ens blick på gatorna är skaror af flyktingar, som strömma in i Konstantinopel. Det är en oändligt sorglig syn att se dessa hopar män och kvinnor med barn och husgeråd — torftiga och eländiga, ibland gående och ibland åkande i halmtäckta vagnar, dragna af oxar.

För att ge dem tak öfver hufvudet har man upplåtit moskéer, och bättre lottade människor ha här ett rikt fält för att idka välgörenhet, men trots stor offervillighet förslår det så litet. En lycka i olyckan är att vädret hittills varit så varmt och torrt. Midt på dagen klara dagar kan man sitta ute utan ytterkläder, men nätterna äro kalla och fuktiga.

Med flyktingarna följer också en ovälkommen gäst, nämligen koleran, som uppträder ganska intensivt, särskildt i Stambul bland den fattiga befolkningen, men dess bättre med ganska ringa — mortalitet.

För vården af sårade soldater ha många skolor och kasärner upplåtits, t. o. m. äfven privata hem. Att sjukvården under dylika förhållanden blir ganska primitiv är lätt att förstå, dock göras afsevärda uppoffringar af så väl pengar som arbete och med god resultat.

Den svenska ambulansen är stationerad på en krigsskola l'ecole Harbier, Pancaldi.

I andra våningen äro sjuksalar inrymda. Kolossalt stora, flera med plats för 100 patienter. Högsta antalet här på en gång vårdade har varit 700. Nu är dock antalet betydligt minskadt.

Om man vid ett besök här väntar sig finna något liknande våra egna ljusa vackra sjuksalar, blir man ganska besviken, ty första anblicken är långt ifrån tilltalande, men för att vara i krigstid och så fjärran från västerländsk civilisation med dess ingrodda renlighetsbegrepp, måste man dock medge att anordningarna äro bra och ganska praktiska.

Patienternas sängar äro breda och hvar och en har madrass, två lakan och två kududar och en tjock filt.

Golfven som äro täckta af korkmattor, om än bristfälliga, sopas aldrig torrt och slängt tvättas hvarje morgon. Så långt förrådet räcker använda patienterna sjukhusets kläder. Man märker snart att linneförrådet är hopsamladt från olika håll af välvilliga människor. Ofta finner man en grof och skäggig ottoman promenera omkring i en spetsprydd peignoir eller i en elegant aftonkappa. Såväl kvantitativt som kvalitativt god förstärkning ha vi fått genom medel insamlade i Sverige, tack vare legationens försorg.

Man riktigt känner sig glad då en patient kommit in och fått sitt förband pålagdt och man får klä på honom alla präktiga rena plagg från strumporna till en liten luslig mössa af flanell, som äfven förfärdigats på legationen — och patienten själf är ej mindre glad öfver sina snygga plagg. Somliga

nännas knappast använda dem här, utan vilja gömma dem tills de komma hem. En uppfattning som ej är alldeles den samma som vår, men med den språkförbistring, som här råder, är det ej godt att öfvertyga folk om skillnaden på mitt och ditt.

Utom sjuksalarna finns äfven operations- och poliklinikrum. Operationssalen kan nästan kallas förstklassig med kakelväggar och sterilisationsugn för både förband och koksalt. Omlägningsrummet ha vi själfva låtit reda in, men är det också fullt tillfyllest.

Det är ett rörligt lif i de båda rummen med bårar och patienter in och ut och en massa doktorer af alla färger och nationaliteter, vårdare, krigsskoleelever och domstliker. Särskildt vid ankomsten af nya sårade, vanligen ett trettiotal åt gången, är det lifligare än någonsin.

De flesta sårade äro lindrigt skadade, fast det nog ges en hel del allvarliga saker också. I allmänhet äro turkarna fåliga och lugna, hur mycket man än måste plåga dem vid växling af förband, och man hör bara ett ofta upprepadt "Ja vars — Effendi" — ta sakta, min herre".

En sak som man osökt reflekterar öfver är hur lätt en turk somnar vid kloroformering, ett slående bevis på ottomanernas ringa spritkonsumtion.

Då patienterna skrivas ut härifrån skickas de till en närliggande kasärn, och det är endast med deras eget medgifvande som de åter sändas ut till krigsskådeplatsen. Ofta begära de dock få återvända, trots ohyggliga vedermödor.

Kosten på sjukhuset är efter västerländsk smak ej synnerligen lockande, men fämligen riklig. Youghourt serveras hvarje dag till patienterna och stora kvantiteter med bröd. Smör är ett okänt njutningsmedel, ty det som serveras under det namnet är knappast älbart.

Kaffe däremot serveras ofta i små koppar med socker utan grädde, mycket starkt och välsmakande. I de mest högtidliga ögonblick får man kaffe; så kom t. ex. vid ett besök i krigsministeriet, som vi gjorde för ordnande af vår placering här, en domestik med en liten bricka med två koppar kaffe, trots att allt var till den grad byråkratiskt och allvarsamt och militäristiskt med ordonnanser och officerare ut och in.

Turkiska språket är tungt och svårt att lära, men fämligen ordfattigt. De flesta bildade människor tala flytande franska och möjligen tyska. Vid vården af de sårade är det ett otroligt stort hinder att ej kunna meddela sig med patienterna. Tecken och gester äro visserligen goda hjälpmedel, men någon ingående konversation blir det knappast. Kunde man turkiska vore man till minst dubbel glädje för soldaterna, men man får väl hoppas att de förstå och känna vår goda vilja ändå utan ord. Många bevis ha vi äfven därpå, änskönt ett arbete som vårt här, under förhållanden och uppfattningar, som så bjärt kontrastera mot våra, ofta medför oanade svårigheter.

Som jag redan förut nämnt ha vi dock här genom legationen och hela den svenska kolonien ett ofantligt godt, ej uteslutande pekuniärt stöd, hvarför utan resultatet af vårt arbete säkert blifvit mycket reduceradt.

Konstantinopel i
dec. 1912.



ANNA VOGEL.

Från världens nordligaste garnison.

XI. Pistolskjutning till skidor och häst.*



AMLA FRIHERRINNAN VON Buhre lutade sig tillbaka mot stolsryggen och skrattade så att hennes armband och kedjor gnistrade och klirrade, då major Sandler beskref hur han för ovanlighetens skull lyckats lura Kråkmyrabonden.

Det var strax jag kommit upp hit, berättade han, en smällkall vinterdag, som Kråkmyra, världens näst snälaste bonde kallad, kom och bjöd ut en fårskinnsfäll för trettio kronor. Tjugu skall han få, tyckte jag. Och allt efter som dagen led, kylan knäppte till och mörkret föll på, prutade Kråkmyra långsamt ner priset till tjugu kronor, men när han gick vände han sig om i dörren, drog till ett bredt leende och sade: — kom ihåg, den där tian skall jag allt ha igen med ränta. Och sedan låg vi i öppen fejd med hvarann under ett helt år, men han lyckades inte lura mig på så mycket som en vedpinne. Men så kom en dag då han nästan på ett hår när hade fått mig att köpa en gammal murken Noaksark som en spritt språngande ny norrbottensrissla. Hade inte min präktiga Fux vid profkörningen slagit emot hörnet vid smedjan och blottat all den hvitmenade ruttenheten, så hade jag nu suttit med det gamla skrovet och en lång näsa.

— Nå, men hörde major Sandler talas om Kråkmyra och grädden i somras?

— Nej, hur var det?

— Jo, han kom en dag och hade smör och grädde med sig. När han grävt fram gräddlitern ur sin randiga nattsäcks otäcka innandöme, så sade jag att det fattades åtminstone en femtedel i full liter: — Oh tu-sa-a-n, tyckte han och höll upp buteljen mot dagern — ja, si jag blef så först på vägen och då tog jag mig en klunk, men int trodde jag det var så mycke. — Menar han, undrade jag förfärad, att han drack ur buteljen? — Vesst, skrattade han, jag är väl fresk. — Och vet, majoren, hur Kråkmyra, smörbyttan, nattsäcken och literbuteljen kom ner för trappan den gången, det vet nog hvarken han eller jag. Jag var som ett eldsprutande berg och sedan dess har jag inte sett röken af honom. Och friherrinnan von Buhre tog upp sin lukt-saltflaska och söp in den stickande, uppiggande doften i långa drag, innan hon kunde angripa de immiga blå och gröna drufvorna som funnit den långa vägen till polen.

Som i en aflägsen dröm nådde farmors muntra prat Lenah, som satt vid ena bordsändan mellan ett par nyanlända löjtnanter vid skidlöparkompaniet. Djupnade och mörkskuggade syntes hennes ögon, och tyst och sluten hade hon blifvit på sista tiden. Klimatet verkade så beklämmande och lifvet var henne ett kaos. Bengt, barndomsvännen, den enda som skulle kunna reda ut henne, skulle varit med i dag, men så kom telegram att hans mor sjuknat, inte svårt, men i alla fall så att han fick skjuta upp resan. Hennes blick gled undrande kring bordet öfver alla de festsmäckade människorna och det kom öfver henne en hemsk känsla af att det inte var de själfva, som satt där, utan deras

* En ryttare och en skidlöpare tillsammans få vid starten först veta vägen. På angifvet ställe skiljas de åt, för att hvar för sig möta ett par fientliga patruller mot hvilka de ha att skjuta sex skott hvardera — ryttaren under full galopp. Sedan träffas de åter på annan angifven plats och göra hemfärden tillsammans. Det par som åstadkommer de flesta träffar på kortaste tid tar priset.

vålnader. Inte var denna ätande och drickande Lenah, i den ljusröda ungflickeklädningen, alls den samma som den flicka som lät öfverrumpla sig den där förhaxade norrskenskvällen. Löjtnant Juncker, där borta vid andra bordsändan, var ju henne en fullkomlig främling, fast han ett förtrolladt ögonblick hållit henne i sina armar och kyssit henne — men så var det inte heller han som satt där, bara hans uniform och skrattande ögon. Och far — och Lilly, nu i hvarenda tum kapten von Buhre och fru Lilly Brutt, skuggor voro de, endast skuggor. Deras verkliga jag såg helt annorlunda ut. Men Tranas i sin unga dubbla, väntande lycka var verkligen helt sig själfva. De hade för ovanlighetens skull infunnit sig personligen till denna fest. Lenah såg beundrande på Ellen Trana, deras blickar möttes och de höjde sina glas, då kapten Brutt i förbifarten fångade in Lenahs, förut så frånvarande blick, och drack med henne han med.

— Hur manne hans innersta jag ser ut, undrade Lenah. Ett är då säkert, hans yttre är inte ett dugg likt hans musik. Men att han och Lilly, underligt nog, är lika, det har jag inte tänkt på förrän nu. Jag tror att om någonting kunde lysa upp honom också, som en fransparang, som farmor säger, så — så skulle man inte kunna annat än riktigt hålla af honom. Förresten tycker jag mycket bättre om människorna själfva än deras vålnader. Min egen vålnad är det värsta jag vet — fånig och dum.

Lenah väcktes ur sina fantasier af att kapten Brutt med ovanlig liflighet sade: — Jo, jag rider med i morgon, jag skall tolka vår unga gardeslöjtnant där borta. Vi har varit ute ett par gånger och klara oss riktigt fint, eller hur Holter?

— Nej, är löjtnant Holter med i morgon, sade Lenah intresserad, då är väl löjtnanten styf på revolver, för det är visst det det mest hänger på.

— Ja, kanske. Men en sak är att vara styf i vanliga fall, en annan att kunna klara sig efter att ha stått på skidor efter häst några mil i denna fördömda kyla. Men kapten Brutt lär ju vara en styf skytt, och därför hoppas jag i alla fall att vi skola åstadkomma någonting fint tillsammans.

— Ja, akta er bara för far och löjtnant Trana, de är hårda att knäcka båda två.

De reste sig från bordet och kom från det bländande elektriska ljuset in i det behagligt skumma biblioteket, som endast upplystes af takkronans stearinljus och brasans flammande sken.

— Det är nu tjugufem grader, sade kapten von Buhre, få se hur vi har det i morgon.

— Blir det för kallt får väl täfningen inihieras, eller hur? tyckte gamla friherrinnan.

— Nej, nej men, brummade major Sandler, här fostras inga klemprinsar. Tänk bara på att här kommer massor med alla slags täfningar att äga rum hela vintern, och länk på skidlöparkompaniet, som ligger här för vinteröfningar, hvad skulle det bli om man fäste afseende vid klimatet?

— Hu, hvad ni är hjärtlösa i detta vargaland, hulltrade friherrinnan von Buhre och svepte om sig någonting hvitt och mjukt och varmt.

— Lilla mamma, du om någon måtte väl veta att man måste lära sig att ta sig fram under hvilka omständigheter och i hvilket klimat som helst — annars duger man inte.

— Ja, i Persien kommer du allt att få pröfva på en del och då kommer nog hundären här uppe dig väl till pass, tillade major Sandler.

— Visst. Och förresten, fortsatte kapten von Buhre sakta och betonadt, jag skulle inte för något pris vilja afstå

från hvad dessa Bodenår skänkt mig af lefvande erfarenhet, om det ock känts bistert ibland.

Einar Brutt, som satt vid flygeln borta i dunklet och lekte med tangenterna, skar i detsamma till en dissonans, som han sedan trefvande och sakta löste ut i stilla, blid harmoni.

Carl Göran gick fram till flygeln, stödde sig mot den och sade sakta: — Spela, vi behöfva det så väl.

Einar såg spörjande upp på honom: — Säg Buhre, reser du till Persien i hvad fall som helst?

— Ja, svarade Carl Göran fast, och deras händer möttes i ett bekräftande kraftigt handslag.

— Nåja, sade Einar, som om han fortsatt ett påbörjad samtal, i kväll känner jag mig upplagd att spela, så som aldrig förr. Och ser du, tillade han, det finns ingen dissonans som inte till sist kan lösas ut i harmoni, blott man har tålmod. Kanske blir det en lidandets harmoni i moll, men dock den samklang som just passar med ens innersta väsende, den klangfärg som ger frid.

Så småningom fyllde tonerna rummet, blandande sig med brasans fladdrande lågor och kronans flämtande ljus, medan midvinternatten låg stjärnklar och kristallkall där ute.

— Det är rakt som militärmaskerad, menade Ellen Trana och hoppade muntert i sina ludna lappjäckor. Se bara på det djupblå himlaket draperadt med ljusröd och violett tyll, alldeles som fru Skoghs arrangermanger på Grand Hotell i världen. Och den klingande kylan är minsann mer eggande till dans än någonsin Pinets mest sprittande toner. Och maskerna sedan! Det finns ingen möjlighet att känna igen hvarandra i alla dessa bassiliker, lufvor, halsskydd och pälsar. Säg hur många grader kan det vara? vände hon sig till Nils Tjärman.

— 28 i morse då jag for hemifrån. Men förlåt, nu skall jag hålla mig framme, så att jag får höra propositionerna. Det är ur konstnärssynpunkt mycket mer gifvande att se dem borta i någon skogsglänta midt under loppet, än att stå här. Jag skall skida efter fröken Lenahs Spjufver, och det blir nog vår sista färd, ty nu har jag alla mina batterimotiv klara. Sedan blir det ett oherrans arbete, men det gläder jag mig åt. Er man, fru Trana, blir hufvudfiguren i alla mina grupper nästan, och von Buhre måste jag ta i tu med nu genast innan han ger sig i väg. Och får jag sedan inte akademiens guldmedalj och stipendium så — så — Nej, nu börjas det.

Sedan lottdragningen var gjord och det första paret, löjtnant Juncker och löjtnant Renbergsson, fått veta propositionerna framme vid domarborde, utbrast Juncker, sedan han med feberaktig ifver studerat kartan.

— Vid min panache, blir det inte nära tjugu kilometer. Så såg han på klockan — en half minut, ner med kartan, tyglarna i hand. — Hej Renben, är du klar. Klockan slog tolf, när sista slaget förklingade ljud: rid, och ryttare och löpare svunno bort öfver vägen.

Mimosa skalf af stridslustnad och ifver medan 13 Starck på 13:de ledde henne af och an nere vid kasergrindarna för att hålla henne varm. I detsamma kom Jätten på 14:de fram med kapten Brutts Ninette. Då han gick förbi 13 Starck gjorde han en segerglad gubbe och ropade: — Nu skall du allt få se på själfva sjutton du, hvad var det du sa den där gången borta vid Getbodarna, var det inte något om korsförklänning kan-

ske? Men nu kommer allt min kapten och löjtnant Holter att ge er bräckan.

— Gör Mimosa klar, hördes i det samma kapten von Buhres röst, 13 Starck hann aldrig ge svar på tal, fast det sjöd inom honom.

Just som kapten von Buhre skulle ta första vägkröken brast ena tolklinan men inom ett ögonblick hade skidlöparen lagat skavanken och i mjuk, långsträckt galopp var ekipaget snart utom synhåll.

När Jätten på 14:de såg detta, kunde han inte underlåta att i ett obehagligt ögonblick, just som kapten Brutt på armarna häfde sig upp i sadeln, räcka ut tungan åt 13 Starck som blifvit alldeles hvit af sinnesrörelse. — Ja, får jag pris i dag, min gosse, sade kapten Brutt och lade handen på Jättens axel, så är förtjänsten mer din än min — så väl som du har tränat Ninette. Du skall äfven få din del af priset, om allt går väl.

Så till sist kom löjtnant Trana på sin lilla dansande Mignon. Han gaf sin hustru en glitterblick som hon leende besvarade med en slängkys.

— Klar Blinder, ropade han till den unge bocken som stod som en gud på sina skidor och som en drömsyn smulto äfven de bort i frostdimman, hvilken rykande börjat stiga från de sankt gärderna.

För en stund vek spänningen bland de maskerade utanför kasergrindarna. Som första paret inte var att vänta på en tjugominuter blef det demaskering och kaffedrickning inne i messen. Och Ellen Trana, som nu själf var ur dansen, spelade en egande twostep för de andra som dansade friskt i pälsar och pjäxor, tills någon ropade i dörren: — Första paret signalerat!

Men nej, inte kunde det vara någon af dem? En isbjörn var det och ett par oigenkänneliga urmänniskor, som i gnisslande fart passerade mållinjen. Så burriga af rimfrost och igengrodda af snö voro både häst, ryttare och löpare. Men vid riktigt nära påseende befanns det dock vara Juncker, Renbergson och Numblin Mose.

Men se där ännu ett par — nej två på en gång. Det blef spännande. Det bortre paret vinner — nej, löparen rullade rundt — Nej, nu är han uppe igen — de ta på de andra, de ta — de ta — en half hästlängd, — en hel hästlängd före passerade de mållinjen. Skallande bravorop och handklappningar. — Kanske vår sista seger, flämtade Carl Göran och klappade Mimosas rykande hals. Jag tror att jag fick fyra träff och Gran fick fem, svarade han på Lenahs ifriga frågor.

Så blef det plötsligt så dödstilla, efter de sista minuternas hets. Hästarna undersöktes, fingo varma filltar och leddes rundt tills de blifvit lagom afsvalade, medan ryttare och löpare pysslade om sina kylskador.

Men hvad det dröjer?

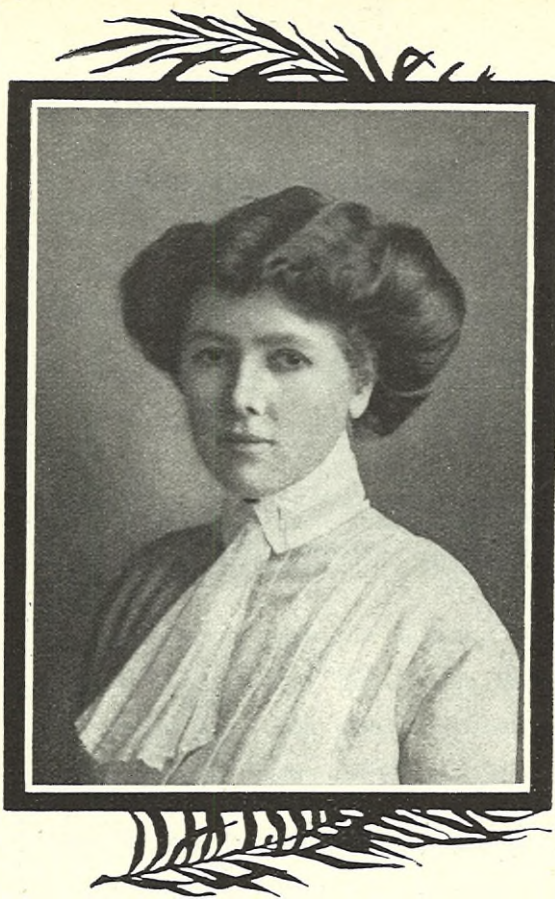
Ellen Trana kunde ej stanna bland de andra, hon var i en sådan spänning, det kändes som en ångest kring hjärtat. Hon gick en bit framåt den afspärrade vägen och ställde sig uppe på en snövall för att bättre se signalflaggan i garnisonssjukhusbacken.

Men hvad det dröjer!

— Kan det ha hänt Birger någonting — eller någon annan? Hvem var det som startade näst före? Kapten Brutt och löjtnant Holter. Visst. Det måste vara något trasel med Holter, han har ju inte hunnit få någon vidare öfning på skidor de få veckor han varit uppe, försöker hon lugna sig.

Men hvad det dröjer —

Men se där, se där, var det ej en signal? Men så tveksamt — så — En ensam skenande häst, snöig och blodig, bryter fram på vägen, tar om hörnet mellan messen och gymnastikhuset snedt öfver kasergrändan fram



Lily Bökman.



FÖR NÅGRA DAGAR SEDAN afled i hufvudstaden lärarinnan vid Ateneum för flickor, fröken Lily Bökman, efter endast tre dygns sjukdom, förorsakad af hjärnblödning.

Den så oväntadt bortgångna var 24 år gammal och dotter till rektor E. Z. Bökman i Halmstad och hans maka. Sedan hon genomgått högre flickläroverket i sin hemstad, ämnade fröken Bökman, som ägde anmärkningsvärda artistiska anlag, utbildas sig till målarinna och blef därför elev hos Carl Wilhelmsson i Göteborg. Hennes utveckling under denne konstnärs ledning var också synnerligen lofvande, och särskildt visade hennes talang sig till sin fördel på porträttmåleriets område, ty hon ägde en skarp uppfattning af det karaktäristiska i ett ansikte och förmåga att distinkt ge färgens och linjens uttryck däråt. Men samtidigt ställde hennes kritiska sinne den konstnärliga uppgiften så högt, att hon tvekade om att nå det fjärran målet. Och i en stund af själföfvervinnelse sköt hon tanken på konstnärshuset åt sidan, reste upp till Stockholm och genomgick Ateneums andra klass, hvarefter hon omedelbart anställdes som lärarinna vid skolan. I denna egenskap kom hon att verka ett och ett halft läseår, men den korta tiden var tillräcklig för henne att förvärfva sig såväl lärarinnekårens som elevernas varmaste sympatier. Hennes förmåga att undervisa och hennes värdefulla personliga egenskaper utgjorde ett harmoniskt helt, hvilket dag från dag knöt henne vid skolan med allt fastare band. Stor blef därför sorgen öfver hennes plötsliga bortgång, men hon fick dock lyckan att efterlämna ett vackert minne såväl hos sina närmaste, som svikta under sorgen att ha förlorat hennes vårfriska och öppna väsen, som ock hos vänner, arbetskamrater och lärjungar. Hville mullen lätt på henne, som själf aldrig trädde på den med tunga steg!

E. H—N.

till stallet. Alla rusa till. Är det Ninette eller är det Mignon? — — — Blott Ellen står kvar som förstenad på snövallden, då i det samma en ensam ryttare utan löpare kommer i full karriär. O, Gud vare tack, o, Gud vare tack, det är Birger! och Ellen formligen vridder händerna. I ångestens lätnad skulle hon sjunkit ner i drifvan, om inte Lenah, som smugit sig fram till henne utan att hon märkt det, lagt sin arm med ett kraftigt tag om hennes lif. — Det var Ninette som kom in. — Något har hänt kapten Brutt — vi få väl höra nu — Så väl att Lilly ej är här — hackade Lenah, och trots all ansträngning att vara behärskad skallrade hennes tänder.

När Trana fick se sin hustru och Lenah på snövallden galopperade han dit. — Det är Brutt, sade han hastigt, ett slaganfall just som han skulle skjuta sig fjärde skott. Då han föll af hästen brann skottet af — men han lefver. Hvem kan underrätta hans hustru? Medan jag skaffar läkare, flaksläde och folk.

— Jag skall be farmor, sade Lenah och Birger Trana försvann i ett rykande moln af imma och frostdis.

Inne i spiltan lutad mot den snöblodade Ninettes hals, stod Jätten på 14:de och grät så att han skakade.

HEDVIG SVEDENBORG.

Svenska Konstnärinnors höstsamkväm.



SVENSKA KONSTNÄRINNOR, DEN sedan endast några år verksamma föreningen, som dock redan medhunnit att slå två stora slag — utställningarna i Stockholm 1911 och Lund 1912 — hade för några dagar sedan arrangerat sitt stora höstsamkväm, hvartill en mängd inbjudningar utgätt. En representativ skara konstnärinnor och konstvänner hade hörsammat dessa, och konstnärinnornas stora five o'clock tea, ordnad i Konstnärsklubbens festligt smyckade samlingslokaler, blef några timmars utomordentligt angenäm samvaro. En porträttutställning representerande flertalet namn bland föreningens aktiva medlemmar, ådrog sig lifligaste uppmärksamhet; sida vid sida sågos här representanter för en äldre generations högt skattade konst såväl som för nyare riktningars sträfvan.

Med större grupper framträdde Hildegard Thorrell och Tyra Kleen, liksom de båda miniatyristerna Fanny Hjelm och Anna Flensburg. Elisabeth Warling, Mina Carlson, Emma Toll och Fanny Brate voro vackert, men mera fåtaligt representerade. Elisabeth Barnekow, Gunilla af Klercker och Gerda Höglund utställde några ypperliga herrporträtt, Gerda Tirén och Märtha Rudbeck de från en föregående utställning kända vackra och själfulla själfporträtten. Kaja Widgren frapperade genom ett dampporträtt mot liffullt hållen fond, Britta Ellström genom ett par öfverlägsna bilder, "Zigenska" och "Flickporträtt". Erinrande om god gammal konst är Ingeborg Andreasen-Lindborgs flickbild i blå dräkt och synnerligen karaktärsfulla hennes öfriga målningar. Intressanta bidrag hade för öfrigt lämnats af bl. a. Eva Edling, Anna Odman, Signe Grönberger och Hilma af Klint samt en samling bokband i utsökt arbete af Eva Sparre.

Med det angenäma samkvämet, prägladt af charm och liffull omväxling, har Svenska Konstnärinnor lagt ännu en succés till de redan förut vunna, och ett upprepande af denna konstnärliga fest — som ju har sina motstycken i de stora världsstädernas receptions — kommer säkerligen att mot ses och omfattas med intresse och stora förväntningar.

MADemoiselle.

Spalten om böckerna.

NAGON HAR NAGONSTÅDES sagt, att för människor erbjuda endast de stora själarna, inte de små, ett verkligt och fruktbarande intresse. Det är bara ur gudomlig synpunkt, som också de små själarna kunna vara värda iakttagelse. Marika Stjernstedts nya bok Daniela Herz handlar hufvudsakligen om en liten själ, och inte alltid, det måste medgifvas, har anmeldaren förmått följa berättelsen från den önskvärda höjd, där hvarje människoöde bör te sig i sin säregna och meningsfulla nödvändighet. Det är däremot intet tvifvel om att inte författarinnan betraktar sin hjältnina ofvanifrån. Ibland förefaller hon att göra det i den meningen som en vetenskapsman sin försökskanin. Det lilla djuret visar under olika af behandlingen framkallade tillstånd olika sprittningar eller andra symptom, och allt är värdt att iakttaga och anteckna. Kaninen kunde inte handla annorlunda. Det är inte frågan om att klandra, blott att konstatera. Att kaninen inte har några individuella och särskiljande drag är en fördel, en betingelse för experimentets allmängiltighet. Det är släktets patologi, som undersökningen gäller. En så vetenskapligt samvetsgrann metod tycks ha frambragt berättelsen om Daniela Herz, en slätstruken och oindividuell demimondetyp. Exemplarets karaktär består inte af annat än hvad frönsmanen kallar "velliétés": svaga och ofullföljda viljeansatser. Hon oscillerar mellan svag och obestämd ånger, och svaga, för henne själf så godt som meningslösa syndafall, hvilka inte tyckas vålla henne eller någon annan en märkbar tillfredsställelse, ögonblick af svag leda, och så börjar åter kretsningen, hvars driffjäder är en aldrig hvilande oro och otillfredsställelse. Allt detta tilldrar sig på ytan af ett själslif, som kanske, det förefaller synnerligen obestämdt, döljer ett underliggande djup, där möjligheten låg till förädling. Författarinnan förfäktar en sådan mening, och i denna sin tro höjer hon sig öfver den en smula torra vetenskaplighet, som stundom tycks besjåla henne. Bakom den beklämmande verklighet hon skildrar ser hon en värld af möjligheter, i hvilken också en stackars Daniela kunnat göra sitt lif värdigt och godt, en värld, där människors djupaste uppgifter mot hvarandra fyllas, där kärleksfulla och upprättande händer räckas åt den som en gång fallit. — I boken om Daniela Herz tecknas mer eller mindre knapphändigt, men nästan alltid med de rätta penndragen, ett antal medspelare, af hvilka flertalet synas ha större förutsättningar än hufvudpersonen att tillvinna sig läsarens intresse. Från Parispensionatet, där en del af berättelsen spelar, minns man med sympati en så litet framträdande och ändå lefvande figur som den ryska modern i sin ständiga grå klädning och med sitt sjuka barn, Kramarz, den sjuke socialisten med sina brinnande ögon, sin vrede och sitt goda hjärta, eller Anna Daun, representanten för godhetens och möjlighetens värld, och den förkomne svenske musikern Jacobæus, en djupsinnig och tragikomisk skapelse. Af de två män, åt hvilka den flyktiga Daniela längst och mest betydelsefullt skänker sin ynnest, är den förste kanske minst tydligt tecknad. Man umgås med honom genom flera af bokens blad utan att lära känna någon mera karaktäristisk egenskap än hans hederlighet. Den andre däremot, den rike göteborgaren Douglas Christmas, är ypperligt karaktäriserad, påtaglig i sitt moraliska och fysiska förfall, ömkansvärd och vedervärdig. Da-

Medan brasan falnar.

HALLA! JAG HAR EN BRASA I LOFTETS stora spis.
Kom, sitta vi i våra stora stolar,
så kväder jag en visa till vinterns lof och pris,
så dansar du i dina mörka kjolar.

Säg ha vi inte godt i vårt lilla varma bo,
fast hvita yrsnön emot rutan hväser?
Nu sitta vi i hägnad af hemmets ljusa ro
och flytta våra sommarminnens pjäser.

Nu skall du inte rädas för stormens arga brus.
Låt honom frifft kring knut och skorsten rasa.
Han bara vänder flöjeln med gnisslan på vårt hus,
och gärna får han röken från vår brasa.

Ja visst har lifvet vinter och sorg till mesta del.
Men hvarför ska vi alltid ha det mesta?
Var nöjd och tag det minsta. Och om jag ej tar fel,
så får du då det finaste och bästa.

Ja, visst, jag skämtar liten vän. Mitt stackars bleka skämt ser världen genom våta ögonfransar.
Det blir så lustigt allting då. Vår brasas sista flämt och lågan ner i staken — allting dansar.

Ja, lustigt är vårt lif förvisst — en riktig dårhusdans, en vild spöktimmesdans kring kors och öfver grafvar.
En dans där Sorgen spelar upp och Döden binder krans och Lyckan på sin egen grafsten stafvar.

Mitt skämt blir grymt, du säger. — Mitt skämt är lifvet själf.
En brasa brinner ner — en ny man fänder.
Det hvalf vi sucka under ha vi själfva rest och hvälft,
hvar sten vi burit fram med egna händer.

När dansen går på grafvarna, hvem tror du sitter ner i daggigt gräs och natt en stund och tänker?
Tror du det finns bland dårarna en hundra-del som ser den stjärnans ljus som mellan skyar blänker?

Den hvissar till oss: "Stig ur dans en enda liten stund och lyssna utåt mot oändligheten!
En silfverklocka hänger under himlahalv-vefs rund,
hör du dess klang, tillhör du evigheten!"

Alls intet skall man rädas för lifvet, liten vän.
Det går som älfven fram i mäktig fåra.
Vår väg går öfver grafvar, oss alla väntar en,
och sedan vandra andra öfver våra.

Vi få väl tänka oss ett mål för allt, ett stilla land,
där intet slipper in som slår och jäktar.
Som vågor få vi somna på sälla stränders sand,
där stormens brus blir sus och västanfläktar.

CARL LARSSON I BY.

niela Herz hör, om icke till de mest spännande af Marika Stjernstedts böcker, så till de mest konstnärligt fullfärdiga.

När Annie Akerhielm på sin tid höll domedag öfver den nya kvinnan i litteraturen, var det en icke så litet krigig och olikartad samling hon presenterade. Om det också ibland den fanns en och annan framtidskvinna, så idkade flertalet det slags oseder, som årtusendens bruk för länge sedan frantagit modernitetens prägel. Vi ha knappt förr än i detta ögonblick i skönlitteraturen haft en verkligt pietetsfull bild af hur "den nya kvinnan" är till sin själ och hur hon i detalj inrättar sitt lif. Vi äga det nu i Linda Öbergs debutroman *Sommargården*. I det ögonblick jag säger "den nya kvinnan", blir jag emellertid tveksam. Tiden går så fort numera, och den här föddes väl för en tio år sedan. Det var ju då striden stod som hetast kring en kvinnlig tänkare, nydanare och ledare, som samlade kring sig de unga. I det ögonblicket fanns inte i de nya idéernas tjänst en fullt hängifven novellist, och de som sedan ha diktat kvinnoöden under tydlig påverkan af de nämnda årens tankeströmningar, ha lagt till och tagit ifrån som dem bäst syntes, kanske inte alltid till sakens fromma. Det är väl dock på den vägen, som banbryterskan på området nått längst i sitt inflytande, sående säden, som har fallit i olika jordmån, men som ändå gått till och burit frukt, betydelsefull för utvecklingens gång. Linda Öberg har inte gjort som de andra. Hon har hvarken lagt till eller tagit ifrån, och det är den hufvudsakliga betydelsen af hennes bok för dem, som önska se, hur Ellen Keys "omoraliska och samhällsfarliga läror" ta sig ut omsatta i praktiken. Det syns inte någon fara alls. Det uppstår en fullkomlig idyll, hvars medelpunkt är en normalt erotisk (om också med en del okonventionella uttryck), moderlig, själfupoffrande, arbetarevänlig, människoälskande, natursvärmade liten kvinna. Om jorden vore uppfylld af sådana, skulle tillvaron säkert bli en lättare börda för de flesta. Det är ju en smakfråga, om idyllen i alla afseenden passar för alla människor, om t. ex. den nya mänsklighetskulten för den individuella människosjälen blir en tillräcklig ersättning för de mera transcendanta religioner, som olika tidströmningar till trots inte visa några allvarliga symptom till att af-slockna. — Det är svårt att uttala några förutsägelser om den ackquisition, som litteraturen kan komma att göra i Linda Öberg. Den som så uteslutande hämtar sitt idématerial från annat och välkändt håll låter inte ana, huruvida hon själf sitter inne med fonder af egna tankars arbete. Linda Öberg är emellertid inte utan berättartalang, om också hennes framställning här och där ter sig allt för programartad.

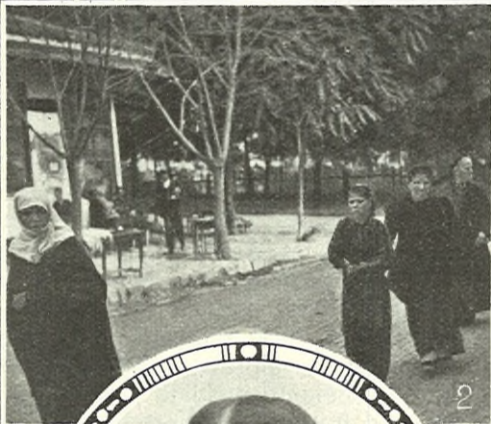
Ingen fara, att författarna i dessa tider låta sig regera af l'art pour l'art-principen. Det tredje af bokspaltens nummer för dagen bjuder också på djupgående etiska problem. Det är Gustaf Ullmans *När kärleken hämnas*, en konstnärshistoria, som handlar om en man och två kvinnor, inte i någon lättfärdig sammanställning, utan som uttryck för en rättvisans idé, ursprungligen af religiös natur: samma lidande jag tillfogar andra, skall förr eller senare drabba mig själf. Tanken är ju inte ny, snarare omodern. Om den i något öfvervägande antal fall bekräftas af verkligheten, kunde vara af lika stort intresse att utreda, som åtskilliga af de "fall" den psykiska forskningen i våra dagar undersöker. Gustaf Ullman företar sig för öfrigt intet dylikt. Han håller inga slags predikningar öfver det allvarliga ämnet. Det



GENOM EN SVENSK KAMERA PÅ KRIGSSKÅDEPLATSEN.

DET STORA KRIGET NERE PÅ Balkan tycks nu vara sluf, vapenhvila har inträdt, och fredsunderhandlingarna ta i dessa dagar sin början i London. Åskådarskarorna kring brandplatsen ha dock ej skingrats, och vi tro att dessa bilder därifrån skola äga sitt intresse för våra läsare. De äro tagna för Idun af löjtn. greve August Stackelberg, som i början af okt. afreste ner till Balkan som korrespondent för Stockholms Dagblad och från det bulgariska högkvarteret iakttagit händelsernas utveckling.

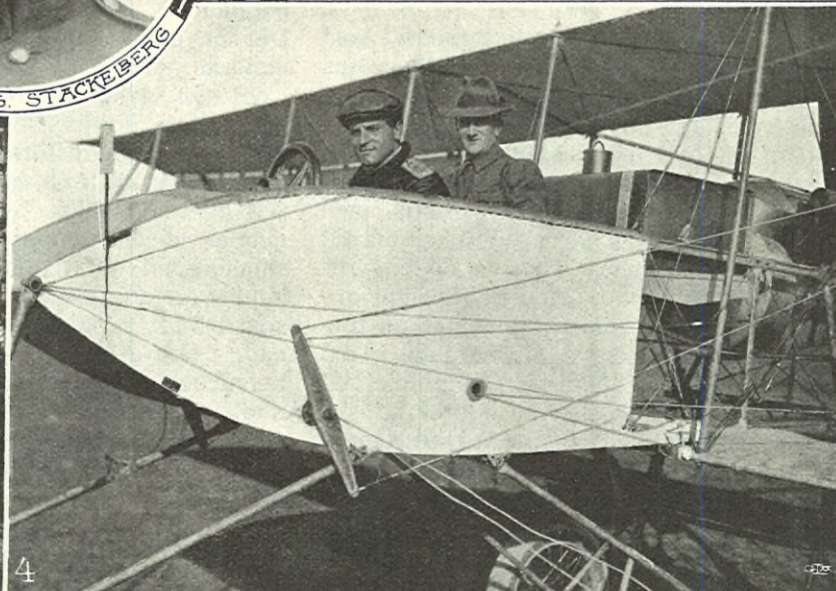
Våra bilder 1 och 2 äro från staden Zagora, en liten plats 7 mil från Adrianopel och af ett typiskt orientaliskt utseende. Å bild 1 se vi turkiska fångar föras genom staden. Mustapha pascha, hvarifrån filmen afsändts, är belägen endast tre mil bakom bulgariska stridslinjen vid Adrianopel. Den ligger på förutvarande turkiskt område, är till stor del öfvergifven af sina forna invånare och bär hårda spår af krigets framfart. Här är upplagsplats för belägringshärens ammunition och proviant, och genom gatorna drifvas de väldiga boskapsjordar, som jämte bröd utgöra härens väsent-



liga föda. Tzar Ferdinand har som bekant gjort sitt högtidliga intåg i Mustapha pascha. På bilden 3 se vi tåget passera den 300 meter långa bron öfver Maritza, som turkarna förgäfvos sökte spränga, innan belägringen af Adrianopel tog sin början.

Löjtnant Stackelberg har från Mustapha pascha lyckats komma ända fram till belägringshären och på nära håll åskådat de blodiga striderna. "Jag stod i skyttegravven vid ett belägringsbatteri," skrifer han, "och kunde både se och höra granatkartescherorna i luften, när de exploderade öfver turkarna. En by hade skjutits i brand. Infanterilinen femhundra meter framför oss var i kamp med turkarna 1,500 meter längre bort. — Det turkiska artilleriet började nu spela, och vi måste rida därifrån. 400 meter bakom oss exploderade en granat."

Bild 4 visar en af bulgarernas duktigaste flygare Bogdanoff med en engelsk korrespondent i sitt Voisin-biplan. Löjtnant B. har företagit flera lyckade rekognosceringar öfver Adrianopel. Turkarna skjuta ifrigt på flygarna och ha också lyckats att skada flera maskiner, som störtat med sina styrmän.



är den försmådda kärlekens beska kalk, som mannen i boken räcker den kvinna, som offrat sig helt för honom — och senare får tillbaka ett tömma i botten af den kvinna han älskar. Boken är en följd af raskt tecknade bilder, en situation än här än där, och helheten får foga sig samman bäst den vill, kunde man nästan säga. Det bjuds på några goda ateljéinteriorer med andligt sjask och talmimänniskor, en återblick då och då på det förflutna och utvecklingen af en kärlekshistoria, där läsarens sympati tvekar. Har författaren inte förmått eller inte önskat framställa kvinnan, som kommer att utföra den gudomliga hämnadens gärning, så tjuvande som hon förefaller Holger Malm. Den person i boken man lär känna bäst är mannen, en försynt och på samma gång intensiv natur. En drömmare och melankoliker, som i längtan, men aldrig utan själfanklagelse eller misstro sträcker sig efter den lycka, som lifvet vägrar honom.

Häxväf, en modern roman af Erik Juel, ger mindre stoff för den allvarliga eftertanken än föregående böcker. Det är möjligt, att författaren afsett något annat. Berättelsen, ett mellanling af sensationsroman och realistisk lifsskildring, är skriven med stilistisk ledighet. I enskilda moment viker känslan af leda för sensationsromanen och ger rum för uppskattningen af en förtjänsfull, om än ej djupgående människoframställning.

Frida Åslund fortsätter att skriva om familjen på Bangkeholm. Hjältinnan och boken för i år heter Carmen Bangk. Frida Åslund röjde i sin debutbok i fjol en visserligen utvecklade berättartalang, språkbehandlingen var knagglig, ehuru med goda ansatser här och där. I år ha de värsta ojämnheterna arbetats bort, fastän mera återstår att göra. Jag skulle vilja tillråda författarinnan större stillsamhet i stilen, som alljämt verkar nervös. De inte sällan förekommande apostroferna till en och annan af bokens personer eller till läsaren bidraga också till detta intryck. Med dessa anmärkningar förefaller det mig vissare än i fjol att Frida Åslund har en uppgift att fylla som författarinna.

Af Spadas Ströftåg i skildaland har utkommit del II Spanien. Boken skänker i olikhet med en del ytligare resebeskrifningar en skatt af verklig kunskap om det skildrade landet och dess folk. Gedigenheten bör emellertid inte afskräcka någon. Den blir aldrig tråkig eller svårsmält. Härför borgar också författarens namn. En älskvärdare och mera underhållande ciceron på en upptäcktsresa kan man inte önska sig.

Vi ha att anteckna en poetisk debut af en kvinnlig författare: Dikter af Signe Lagerlöw. Det är mycken poesi, som föds till lifvet och sjunker åter i glömskans och namnlöshetens graf i dessa dagar, och det är vanskligt att ställa ett horoskop på grund af ett lifet tunt dikthäfte. Signe Lagerlöws röst kommer kanske inte att göra sig hörd så synnerligen vida omkring, men hon kan antagligen göra sig säker om ett antal goda vänner. Hennes diktning är flärdfri och trohjärtad. Hon begår inga extravaganser i fråga om nybildningar på formens område. Hennes strofer falla osökt och naturligt. Innehållet är olikartadt. En och annan småsak har en udd af kritiserande ironi. Det finns några vackra sånger från hafvet, och de kanske djupast kända dikterna andas en vemodig evighetslängtan.

Charlotte Perkins Gilman visar i sin bok Den af mannen skapade världen, hur hela vår kulturutveckling

snedvridits, därför att den uteslutande varit mannens verk. Den begåfvade amerikanska författarinnan sparar sig ingen möda för att framhålla olägenheten för allt och alla af det nuvarande tillståndet. Ett af hennes starkaste argument är den androcentriska kulturens naturstridighet. För att styrka denna är det ofta i djurvärlden hon söker sina bevis. Hon finner sådana både af roande och allvarlig art. Hos djuren framletar hon vidare utan hufvudbry de könet utan undantag tillhörande egenskaperna. De manliga äro främst stridslystnad och själfviskhet. Den kvinnliga främst moderlighet. Och hvilken af dessa egenskaper, frågar hon, är bäst ägnad att befordra kulturutvecklingen i rätt riktning? Förf. vill emellertid inte, som det någon gång kunde tyckas, ersätta den manliga kulturen med en kvinnlig. Hon vill den mänsklig. Man läser med intresse hennes framställning, om det också förefaller, att hon i sin entusiasm, trots all vetenskaplighet, tagit saken något för lättvindigt.

Till sist vill jag bara nämna att Paul Rosenius' Min jakt med kamera är en förtjusande bok. Den bjuder på de ljufligaste bilder af fåglar, rufvande eller på promenad och duningar i boet. Texten är lika god som illustrationsmaterialet. Alla människor komma att önska sig den boken till julklapp.

GERTRUD ALMQVIST.



ROSSHANDLAREN GUSTAF

Carlsson, den kände varm- hjärtade och offervillige ifraren för egnahemsrörelsens och småbyggnadskonstens sunda utveckling i vårt land, har fogat en ny sten till det vackra minnesmärke han reste sig redan genom det år 1909 utgifna nationalverket "Svenska allmogehem", som sedan dess spridts i den väldiga upplagan af 95,000 ex. Det nya arbetet: "Gamla svenska allmogehem", som utgifvits under medverkan af arkitekterna Ivar Tengbom och John Åkerlund, kan också på sätt och vis betraktas som ett fullföljande af det förnämnda. För utgifvandet af Svenska Allmogehem gjordes synnerligen omfattande förarbeten, särskilda studieresor i utlandet, men framför allt inom landet. Under dessa sammanbragtes en betydande samling fotografier af karaktäristiska gamla allmogehem. Sedan dess ha ytterligare flere resor företagits i syfte att komplettera denna samling med fotografier och uppmätningar etc., och på så sätt få i bild bevarade ännu befintliga gamla byggnader från de olika landskapen. Det är detta kulturhistoriskt betydelsefulla material, som nu i lämplig sofring framlagts i det nya verket. Genom att ställa sida vid sida olika traktars karaktäristiska byggnader och byggnadsformer vill boken bringa betraktaren att fatta, hur byggnadssättet anpassats till olika bygder och hur just genom denna anpassning till naturen och samhörighet med omgifningen den gamla landbyggnadskonsten framstår för oss såsom i både praktiskt och konstnärligt afseende i hög grad förebildligt. Den nationella betydelsen af ett sådant arbete ligger i öppen dag, och utgifvaren förtjänar det varmaste tack för det frikostiga och ställiga sätt på hvilket han låtit genomföra sitt vackra uppslag.

Georg Nordensvans Allmänna konsthistoria, hvilket arbete under sin utgifning blifvit föremål för de mest lofor-

dande omdömen och kallats ett "praktiskt verk af bestående bildningsvärde", föreligger nu avslutad från Hugo Gebers förlag. Genom sin lika sakkunniga som litterärt fängslande framställningsform och sin utmärkt gedigna utstyrel måste denna den skattade författarens och konsthistorikerns nyaste bok betecknas som en kulturell insats af mindre alldaglig betydelse.

I detta sammanhang må äfven erinras om den af professorerna Henrik Schück och Karl Warburg från samma förlag utgifna Illustrerad Svensk litteraturhistoria, som nu till julen utkommit med sin andra del. Saklig och överskådlig, lärrik och lättläst, ger den vår vittra odlings historia under ett sekel — frihetstiden och gustavianska tidevarvet — fullt af nya uppslag och rikt på geniala personligheter, och detta i en form, njutbar för enhver utan några särskilda förkunskaper. Då därtill hela verket framträder i en lika prydlig som gedigen utstyrel torde man kunna vara förvissad om dess alljämt fortgående spridning i allt vidare kretsar.

Dr Ruben G:son Berg, den spirituella och iderike litteraturforskaren och essayisten, gläder oss till julen med ett nytt band "Litteraturbilder", som värdigt ställer sig vid sidan af hans tidigare "Svenska skalders från 90-talet" och "Svenska studier". Det är denna gång Almquist, Crusenstolpe och Snoilsky han särskildt ägnat sina studier, och en angenämare och mer underhållande vägledare genom några afsnitt af det senaste seklets litterära krönika kan man svärigen önska sig. Enkannerligen det sinnrika och vackra kapitlet om Törnros-skaldens mor skall helt visst icke lämna någon läsarinna oberörd.

Bland julens populärvetenskapliga verk tilldrar sig själfklart tredje delen, slubandet, af Sven Hedins "Transhimalaja" en förljant förstarangsuppmärksamhet. Skulle någon kunna dela den vore det väl då professor Schücks utomordentligt välkomna arbete om Rom, en vandring genom sekterna. Med spänd intresse följer man den lärde, men därför icke på något sätt besvärande öfverlägsne ciceronen på hans vandringar genom den eviga stadens skatter af minnesmärken och ser dess storhet och glans åter uppväxa ur ruinernas mark.

Den framstående läkaren och kulturhistorikern professor Bror Gadelius har i sin nyutkomna bok "Tro och öfvertro i gångna tider" gifvit en ingående och utomordentligt intresseväckande studie öfver det hemlighetsfullas psykologi och öfver den andliga miljö, hvarur trolldoms- och djäfvulstrons giffiga frukter framvuxo. I en senare del, som utkommer i början af nästa år, komma bland annat häxprocesserna att behandlas.

En af de allra främste bland våra yngre vetenskapsmän, kemisten professor The Svedberg i Uppsala, har slutligen bidragit till årets populärvetenskapliga bokskatt med sitt arbete "Materien, ett forskningsproblem för forntid och nutid". Den kunskapsförstående får här i en populär och fängslande form grunddragen af den moderna kemiens historia, från de gamla kulturfolkens föreställningar om materien och alkemisternas funderingar om "de vises sten" och "konsten att göra guld" ända fram till våra dagars märkliga upptäckter med Arrhenius, van't Hoff, paret Curie m. fl.

Bland årets memoarlitteratur — denna bransch, som vid sidan af den rena skönlitteraturen med rätta vinner alltmera upp-

skaffning hos våra dagars publik — må främst nämnas professor Ewert Wrangels "Martina von Schwerin, snillenas förtrogna", Wahlström & Widstrands förlag. Både i den stockholmska och i den skånska societeten var Martina Törngren från Göteborg, gift friherrinnan von Schwerin, en af de mest bemärkta medlemmarna under 1800-talets förra del, och i litterärt afseende kom hon att spela en icke oviktig roll såsom förtrogen väninna till Nils von Rosenstein, Esaias Tegnér och C. G. von Brinkman. Särskildt blifva hennes papper af betydelse för kändedom om Tegnér under de kritiska perioderna på 1820- och 1830-talen. Men hon går icke blott som "snillenas förtrogna" till odödligheten; de ypperliga bref, hon skrivit och hvaraf flere bland de bästa meddelas i professor Wrangels fängslade bok, torde berättiga henne att få ett namn som en af vårt lands förnämsta epistolar författare — i den egenskapen var hon redan erkänd och beundrad af både Brinkman och Tegnér, ja, än mer: som en af de mest spirituella kvinnor vår odlings historia känner.

En förtjänt uppmärksamhet har också ägnats åt Carl Forsstrands nya verk "De tre gracerna, minnen och anteckningar från Gustaf III:s Stockholm" — en andra upplaga har redan blifvit nödvändig för juldisken. Den underhållande kulturskildringen introducerar oss helt hemmavandt hos de tre förnämsta skönheter vid Gustaf III:s hof, grevinnorna Ulla von Höpken-Wright och Augusta Löwenhielm, födda von Fersen, samt Lovisa Meijerfeldt, f. Sparre, alla tre odödliggjorda genom Kellgrens vackra dikt "De tre gracerna". Framställningen af dessa damer i deras miljö af gustaviansk rococo är lika elegant som fängslande. Till denna skildring sluter sig "i Schröderheimska huset", där man får se, huru det gick till i hofsekreterarens och hans älskvärda frus vänskaps, och genom slutkapitlet "I Sergels umgänge" införes man bland den mängd af stockholmare och stockholmskor från de mest skilda klasser, som gingo ut och in i mästartens ateljé eller deltog i hans bacchanaliska fester.

En bok, som helt visst kommer att finna en lika stor som förstående publik, så visst som vårt folk är ett "teatertokigt" folk och vår hufvudstad världens med teatrar rikast välsignade, är Arvid Sellings i dagarne utgifna alltigenom lättlästa och underhållande kåserisamling "Teaterfolk" (A.-B. Hiertas förlag). Tack vare författarens enastående förbindelser får ni här i all gemytlighet umgås intimt och lägga bort titlarna med edra afgudar från andra sidan den öfverstiglilla rampen, ni får vräka er i Emma Meissners och Inga Berentz bästa divanshörn, bläddra genom Calle Barcklinds alla "små rosenröda" och ogeneradt hugga för er bland själfve den store och fruktansvärde hofsångarens privataste snapshots. Vi tro det smakar!

En Lärobok i oljemålning af C. Aagaard, den första i sitt slag på svenska, har också i dagarna utkommit. Som denna lilla bok tycks innehålla förträffliga råd i allt, som rör målarkonstens första grunder, bör den vara en välkommen hjälp för dem, hvilkas skönhetslängtan söker sig uttryck genom penseln, men som ingen fillgång äga till lärares råd i tekniska frågor. Hvad års-långa egna funderingar och försök kunna leda till fås här fixt och färdigt serveradt på några sidor.

"Julens praktverk" lyder en signatur, som väl vid detta laget förlorat åtskilligt af sin valör genom lättsinnig handtering, men om den nu ännu en gång tillgripes inför ett arbete sådant som Bruno Liljefors "Ute i markerna", det från Bonnierska förlaget i dessa dagar utsända stora bildverket öfver vår främste djurmålarens konst, måste det sägas att föremålet här förlänar den slitna beteckningen ny och meningsfull prägel. Ty den är verkligen ett monument, denna bok, ett monument öfver svensk natur, öfver en säreget afskild personlighet inom modern konst, öfver dagens höga ståndpunkt inom svensk bokteknik och reproduktionskonst. De 32 färgtrycksåtergifningarna af kända Liljeforska chefs d'oeuvre i stor tvärfolio äro nästan utan undantag utomordentligt vällyckade. I en inledande text debuterar den store penselkonstnären på ett flärdfritt och intagande sätt som författare — när man har något så eget och själfvillkämpadt att säga adlar själfva sanningen äfven den till hvardags främmande tekniken till konst. Man insuper mera naturkärlek och lifsförståelse på dessa tre sidor än genom många volymer. Tack, Bruno Liljefors!

Ungdomslitteratur.



BLAND PARLORNA I DET NORSTEDTSTA ungdomsbiblioteket märkas Roseggers fina, djupa och af så mycken äkta mänsklighet präglade berättelser från barndoms- och ungdomstiden. Omedelbarhet, lekande humor, skogsdoft och barrluft samt den egendomliga katolska koloriten gifva äfven den sist öfversatta af denna författares böcker, När jag ännu var Skogstorpsspojken, en sär egen karaktär. Rent gripande partier, mer uppfostrande än långa predikningar, finnas i vissa skildringar, så t. ex. i "Gamle Toni", och hur säker författarens intuition är i fråga om barn, därpå är berättelsen "När jag väntade på pennknifven" ett bevis. Säkert intresserar boken äldre personer i lika hög grad som unga, och därför är den synnerligt lämplig till högläsning. Rosegger borde f. ö. vara en själfskrifven författare i barn- och ungdomsbiblioteken.

På samma förlag har Börge Janssen en käck, munter och riktigt rolig bok, Kungens historier. Det är en samling anekdoter om Karl XI, Karl XII och Ulrika Eleonora, och oaktadt man i fråga om deras historiska värde kan, mildast sagdt, hysa en smula tvifvel och man känner till flera af dem förut, läser man boken med mycket nöje, så lifsefvande stå de kungliga personerna för en. Författaren skämtar ohejdadt både med präster, kronfogdar och hofmän, och någon gång tenderar väl skämtet själfsväld, men man öfverser därmed för den äkta humor författaren är i besittning af.

Till stor fröjd för den, som under årens lopp med intresse följt det Bonnierska biblioteket "röda ryggar med gula pärmar", föreligger där i år en ny bok af Kate Douglas Wiggins, Barnen i Gula huset. Kanske är det den mest förtjusande af denna författarinns alla vackra och nobla böcker. Jag vet ingen, utom möjligen Ethel Turner, som gifvit oss så på en gång äkta och fängslade flicktyper i 14-17-årsåldern, och vid sidan af den oförglömmelige Rebecka och Polly (den senare i Dollys planer) står nu Nancy i Barnen i Gula huset, Nancy, impulsiv, fantasirik och aktiv, med all ungdomens och ljufvaste kvinnlighets strålande charm öfver sig, Nancy, mer ädelmodig än klok, som kan allting utom vara fålig och vänta och se på, när något sker.

"Om man instängt Nancy i ett kloster", heter det, "skulle hon från fönstret i sin cell ha skaffat sig en stor bekantskapskrets, innan en månad gått till ända. Hon hade ett brinnande intresse för sina medmänniskor, och när helst de förirrade sig från rättfärdighetens raka väg, förtärdes hon af begär att föra dem till rätta. Om Olive (en vän till henne) fått se en drucken karl ligga i ett dike, så skulle hon knappt ha sett åt honom, än mindre frågat, hvad han hette. Nancy skulle om möjligt ha stannat hos honom, tills han nyktrat till, eller skaffat rätt på någon, som kunde föra honom till hans bestämelseort. Hvad det förtjusande tillfället att

få öfverbevisa honom om hans dårskap beträffar, så skulle hon vid femton-—sextonårsåldern genast ha begagnat sig af det, men när hon blef äldre, iakttog hon en smula mer återhållsamhet i sådana ömtåliga saker — åtminstone när hon ansträngde sig att förbättra personer, som voro äldre än hon. Hon hade lyckats i att förmå unge Nat Hermon att afstå från cigarrettrökning, men för sin enskilda del var han nog mindre öfvertygad om sina vägars villa än förtrollad af Nancy. Hon lofvade beredvilligt att bära det blå bandet och sitta på plattformen i baptistkapellet vid "De ungas nykterhetsförenings" årsmöte. Dagen före tillställningen skulle hon t. o. m. gladeligen ha hållit ett tal, då ordföranden ombad henne att göra det, men den förfärade Olive lyckades hejda henne, och hennes mor stod beslutsamt på Olives sida.

Men det är ingalunda bara Nancy man lär sig älska, utan hela syskonskaran och i minst lika hög grad "Mother Carey", idealet nästan för en mor. "Ni tycks äga en ovanlig kändedom om ungt folk, förs jag fråga, om ni är eller varit lärarinnor?" spørjer henne en granne, hvars vårdslösa barn hon beredt hemlif och glädje vid sin härd. "Ack nej," yttrade fru Carey leende, "jag är bara en mor — ingenting annat." Ingenting annat! Då nu också boken handlar om en familj, som först har det svårt och sen får det bra (barns stående önskan i fråga om innehållet i en "rolig bok") tänker jag, att den också för de tolfåringar, som bli dess lyckliga ägare, men som kanske ej fullt fatta dess konstnärliga värde, kommer att bli en älskingsbok. Och den står i så fall betydligt öfver en del af barndomens favoritböcker, som den håller att läsa om och beundra långt efter det ens första intresse i fråga om en bok består i att se, hur det går.

Älskliga bilder från ett lyckligt familjelif gifver oss Agot Gjems Selmer i Lilltösen. Möjligt är dock, att vuxna människor ändå mer än barn sentera boken, ty de senare förstå sig mindre på bilder än på berättelser med rent episk läggning.

Två svenska flickor ha också utgifvits i jul, "Väninnorna" af Helena Nyblom och "Majs pensionsår" af Ebba af Sillén. Ingen af dessa fängslar emellertid som de ofvannämnda. Fru Nybloms bok står stilistiskt sedt högt och innehåller en del synnerligt vackra naturskildringar, men det hvilat något överkligt och konstrueradt öfver det hela, och öfverdriferna i karaktärsteckningen af t. ex. löjtnant-don Juan äro påtagliga. Ebba af Silléns arbete är en renkopia af den gängse sorten engelska pensionböcker utan att dock äga dessas spänning, och äfven här finns mycken onaturlighet i karaktärsteckningen.

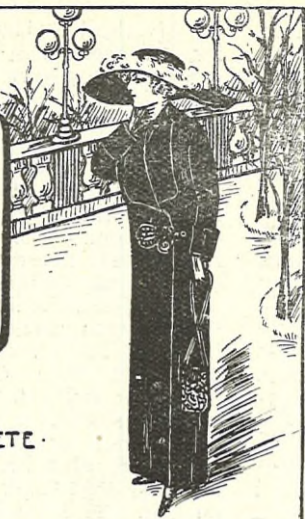
En plats för sig intager "Lady Nogs som medlare" af E. Jepsen. Den, som minnes Lady Nogs som liten flicka, längtar naturligtvis att få förnya bekantskapskapen med henne, och i fråga om originalitet, kvickhet, friskhet och spännande situationer ger den sist utkomna boken ej den förra efter. Mycket sinne för humor bör emellertid läsaren ha för att ej stöta sig på ett och annat, och ifrågasättas kan väl, om boken med sina öppenhjärtiga skildringar ur det högre engelska societetslifvet — det, där man bevisar minst ett par bjudningar om dagen, flirtar, spelar bridge och råkar ut för farliga don Juaner, kan vara så alldeles lämplig för pura ungdomen. F. ö. har bestämdt en 18-åring, som riktigt kan sentera fraicheuren och originaliteten hos Lady Nogs själf, den allra största glädjen af boken.

Svensk Lärartidnings julpublikationer utmärka sig som vanligt för godt texturval och synnerligt vackra illustrationer. Julomtens praktupplaga, som i år är helt ägnad Tirén, bjuder på ej mindre än fem taflor (två dubbelplanscher) af honom samt därjämte en rolig skildring från barndomen af konstnären själf och en biografi öfver honom. På ett synnerligen hedrande sätt fyller redaktionen sitt löfte att ge barnen det bästa af allt, den har särskildt ära af att ha knuffat starka band mellan svenska barn och svenska konstnärer.

Utom "Julomtien" (vanl. uppl.) och Tummeliten, den förra med ett par förtjusande akvareller af Carl Larsson och Gerda Tirén samt bl. a. en fin och djuptänkt folksågen, berättad af Selma Lagerlöf, den senare (pris 15 örel) med vackra och näpna taflor af Fanny Bratt, föreligger kalendern Fågel Blå, där man särskildt lägger märke till Anna Wahlenbergs präktiga saga, vidare Sagas julbok, innehållande en serie trefliga och spännande verklighetsbilder från lifvet på en amerikansk farm, Silfverhvit med några fina hinduiska sagor samt slutligen minst och yngst "Tiffeli-Ture".

MARIE LOUISE GAGNER.

Wettergren's
KAPPOR
&
KOSTYMER



BÄSTA SNITT.
OMSÖRGSFULLASTE ARBETE.
ERHÅLLAS I DE FLESTA
KAPPAFFÄRER I RIKET.

ägget och rödbetan, skurna i vackra figurer, samt persilja. Garneringen begjutes med några droppar gelé, som får stelna, så att ej garneringen rubbas, då köttet lägges i. De vackraste bitarna läggs i botten och på sidorna, formen fylls med det öfriga köttet och resten af geléet hålles försiktigt öfver. A-la-dauben ställes på kallt ställe att stelna. Stjälpes upp och garneras med rödbeter, ägg och persilja. Serveras som frukosträtt eller till smörgåsbordet.

Glaserad lök (f. 6 pers.) 1/2 kg., små, portug. lökar, 6 dcl ljus buljong, 60 gr. smör, 2 tsk. socker (10 gr.).

Beredning: Lökarna skalas, påsättas i den kokande buljongen jämte smör och socker och få koka, tills de äro fullkomligt mjuka, hvilket pröfvas med en vispkvist. De upp-tagas med hälslef och såsen hopkokas till gelé, lökarna nedläggas däri och glaseras, under det kastrullen skakas försiktigt. Serveras till smörgåsbordet eller till stekt kött, såsom rostbiff, rosthammel och fårsadel.

Vinfräs (f. 6-8 pers.). 125 gr. toppsocker, 3 dcl. vatten, skal och saft af 1/2 citron, 15 gr. gelatin (omkring 9 blad), 1 dcl. varmt vatten till gelatinet, 1 1/2 dcl. franskt vin, 1 1/2 dcl. scherry.

Beredning: Af sockret och vatt-net kokas en klar lag, som aflyftes och genast blandas med det finrifna citronskalet och citronsaften samt det sköljda och i det varma vattnet upp-lösta gelatinet och vinet. Blandning-en omröres väl och hålles därefter i en uppspänd silduk, förut urviden i hett vatten, och får själfinna. Så länge geléet rinner grumligt igenom, hålles det tillbaka i silduken. Till detta gelé kan enbart krusbärsvin användas. — Geléet kan slås i en stor spillkum, som ställes på is, hvarefter geléet vispas, tills det liknar snö. Det upphålles sedan i en skål eller användes till garnering af klara ge-léer.

Stufvad lake (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. lake, 1 msk. salt (15 gr.), (2-3 hackade syltlökar), 1 dcl. kokande vatten, 1/2 citron, 5 msk. smör (1 hg.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 2 dcl. gräddes, 1/2-1 dcl. godt hvitt vin, 1 tsk. socker (5 gr.).

Beredning: När laken är slak-tad beströs den med salt och får ligga en stund. Den flås därefter, fe-norna klipplas bort, och laken urta-ges försiktigt, hvarvid rommen och levern tillvaratagas. Den sköljes myc-kekt väl, torkas, gnides med saltet och får ligga i tim., hvarefter den ånyo torkas och skäres i 5 cm. breda bitar tvärs öfver och dessa begjutas med saften af 1/2 citron. En ka-strull beläggas med hälften af smöret, fiskbitarna läggas, tätt intill hvaran-dra, mjölet strös öfver, löken tillsät-tes, om så önskas, och resten af mjö-ret lägges i flockar ofvanpå. Vattnet och grädden tillsätts försiktigt och fisken får sakta koka med tätt slutet lock 15-20 min. Den lägges upp på varm karott, såsen vispas upp, afsmaka-s med vin och socker och hålles öfver fisken. Anrättningen garneras med levern och rommen, som sköljts, kokats i saltadt vatten och skurits i bitar, samt reiflade citronskifvor.

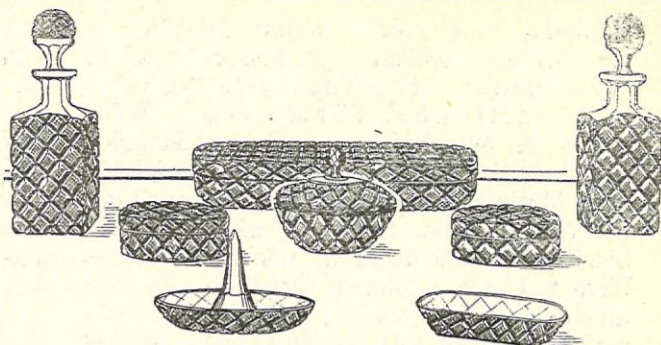
Äggväfflor (omkr. 5 laggar). 210 gr. fint smör, 4 ägg, 150 gr. soc-ker, 150 gr. mjöl, skal och saft af 1/2 citron.

Till järnet: 1/2 msk. smör (10 gr.). Beredning: Smöret röres tills det blir hvitt och pösigt, hvarefter äggulorna, sockret, mjölet och citronskalet tillsätts och massan röres 1/2 tim. Sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggvitorna. Väfflorna gräddas och serveras med sylt. Järnet smörjes endast till de första väfflorna.

Köttjärpe (f. 6 pers.). 5 hg. magert bogfläsk, 1 hg. späck, 1/2 tsk. hvitpeppar, 1/4 tsk. ingefära, 3-4 kokta, rifna potatisar, 1 msk. salt (15 gr.), 1 ägg, 1 äggula, 2-3 dcl. gräddes eller mjöl.

Till stekning: 2 msk. smör (40 gr.), 5 dcl. buljong. Beredning: Köttet torkas med en duk, urviden i hett vatten, befrias från senor och hinnor och skäres i tärningar. Späcket skrapas och skäres likaledes i tärningar. Köttet och späc-keet males 6 gånger genom köttkvärn, sista gången tillsammans med potatis-en. Färsen arbetas därefter i tim. tillsammans med kryddorna, det uppvispade ägget och äggulan samt mjöl-ken, som tillsättes matskedsvis, för att ej färsen skall skära sig. Färsen pröfvas genom att steka en liten bulle däraf, om den är tillräckligt fast och kryddad. — En långpanna smörjes med smöret, färsen lägges i form af en bulle, som strykes jämn med en sked, doppad i ljunt vat-ten. Köttjärpen brynes och stekes som vanlig färs, hvarefter den upplägges på varmt fat, skäres i skifvor garne-ras med persilja och serveras med pota-tispuré, stufvade jordärtskockor eller stufvad blomkål samt med den silade, skummade och afsmakade köttskyn, eller ock med afredd sås.

Stufvade morötter (f. 6 pers.). 750 gr. morötter, 1/2 lit. vatten, 1 tsk. salt, 1 tsk. socker. Hvit sås: 2 msk. smör (40 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 4 1/2-5 dcl. mo-rotspad, 10 gr. kallt smör, 3 msk. finhackad persilja.



EN PRESENT som Ett Toalettgarnityr af Svensk Kristall
hvarje dam senterar är (observera det svenska guldmärket).

Stort lager af moderna & antika slipningar fr. 22 kr. pr komplett garnityr. OBS! Äfven i öfverfångskristall färglagd.

De Svenska Kristallglasbrukens Försäljningsmagasin,
Stureplan. Kungl. Hofleverantör. Norrmalmstorg 16.
(20 Birger Jarlsgatan). Hörnet Biblioteksg.

OFVANSTÅENDE FABRIKAT
finnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser
hos
A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

ORIGINAL SINGER SYMASKINER
Världsberömda.
SINGER Co
SYMASKINS AKTIEBOLAG
Filiabler på alla större platser.

Ingen julkapp i år är så välkommen som en flaska F. Paulis Parfym i elegant förpackning. Särskildt rekommenderas F. Paulis Fleurs du Printemps och F. Paulis Caprifolium.

KÖKSALMANACK
Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND.
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmo-derskurs i Stockholm.
FORSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 15-21 DEC. 1912.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; å-la-daube på gris med skarpsås; mjölk; kaffe eller te med sockerkaka. Middag: Afredd buljong med svamp; rostbiff med glaserad lök och fransk potatis; vinfräs med schäferhattar.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; strömmingslåda med ansjovis och stekt potatis; kaffe eller te. Middag: Kall rostbiff (rester från söndag) med blomkålspudding; rabarbersoppa med skorpar utan jäst.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; kottetter af kalffärs med arter; mjölk; kaffe eller te. Middag: Oxsvans-soppa; stufvad lake med potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; halstråd sill med potatis; kaffe eller te. Mid-dag: Ugnstekt rebenspäll med potatis; äppelkaka med äggstanning.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; pannbiff med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Brynt vit-

Patent. Hafregryn och Hafremjöl

Gyllenhammar
För reumatism och gikt äro GYLLENHAMMARS patenterade Hafregryn o. Hafremjöl utmärkta. På grund af den patenterade tillverkningsmetoden utan all konkurrens.

källsoppa med frikadeller; äggväfflor med sylt.
FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt risgrynskorf med lingon; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kött-järpe med stufvade morötter; katrin-plommonkräm med vispad gräddes.
LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckt skinka med ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Blodplättar med smält smör och lingonsylt, sago-soppa med biskvier.

RECEPT:
A-la-daube på gris (f. 10-12 pers.). 1 kg. spägris eller ungt bog-fläsk, 1/2 kg. kalflägg, 1 1/2 lit. vatten, 1 morot, 1 1/2 msk. salt, 6 kryddpeppar-korn, 3 nejlikor, 1 lagerblad.
Gelé: 8 dcl. af spadet, 2-3 blad gelatin, 2 äggwhitor, 1 1/2 msk. ättika. Till garnering: 1 hårdkokt ägg, 1 rödbeta, persilja.
Beredning: Kalfläggens torkas med en duk, urviden i kallt vatten, klyfves och påsättes i kallt vatten, skummas noga, när det kokar upp. Fläsket torkas med en duk, urviden i hett vatten, och lägges i jämte den ansade, sönderskurna moroten och kryddorna; skummas åter och får sakta koka, tills det är mörjt eller omkr. 1 tim. Köttet tages upp, och då det kallnat skäres det i jämna bitar. Spadet får koka med kalflägg, tills det blir omkr. 1 lit., silas och får kallna; allt fett borttages noga. Ge-léet kokas på vanligt sätt. Botten af formen garneras med det hårdkokta

Schweizer Siden
tullfritt till bostaden

Begär prof på våra nyheter i svart, hvitt och kulört: Taifetas, Changeants, Façonnés, Crêpe de Chine, Duchesse, Ecossais, Eolienne, Mousseline, 120 cm. bredt, från 95 öre metern. Sammet och Plysch till klädningar och blusar o. s. v. såväl som blusar och rober med äkta Schweizer-broderier i batist, ylle, lärft och siden. Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger direkt till privatpersoner portofritt och redan förtulladt till bostaden.
Schweizer & Co., Luzern S4 (Schweiz)
Sidentygs-Export. — Kungl. Hofl.

BAST AR
EKSTROMS
JÄSTMJÖL
ÖREBRO KEM-TEKN-FABRIK

Jemith's Tæxt Margarin
Albert och Marie
rekommenderas.
AKTIEBOLAGET ÖREBRO KEXFABRIK.
(Kungl. Hofleverantör).
Ett par eleganta
Sidentofflor

är en mycket välkommen julkapp.
Ljusblå, mörkblå eller klar röd färg.
Reklampris Kr. 5.— som postförskott.
SILVANDERS, GÖTEBORG.

Skada icke Edra väggar med spikar vid uppsättning af tafloer o. andra vägg-prydnader utan anv. "Stjernkroken".
Oöfverträffad i elegans o. styrka. Säljes öfverallt fr. 5 öre pr st. Generalför-säljare Industri A.-B. Export, Strömsund.

A.C. SVENSSONS
KNÄCKEBRÖDSBAGERI
GÖTEBORG
Äkta Göteborgs-Knäckebröd.
Hygienkontrollant:
Dr G. Hjort
af Ornäs.
Tel.: 11 & 929.

Fyrtornets
KAVIAR
Årets inläggning utkommen och utmärker sig för sin friska, aptitretande smak.
Se noga till att Ni får af märket "Fyrtornet".
Erkändt högsta kvalitet i inom hela konservindustrien.

TIDAHOLMS FANTASIMÖBLER
Rikhaltiga variationer. Begär prish. Tidaholms Bruk, Tidaholm.
Kungl. Hofleverantör.
Försäljningsmagasin: Mästersamuelsgatan 38, STOCKHOLM.

KALMAR ÅNGKVARNS
OÖFVERTRÄFFADE
HAFREGRYN
Annonsera i Idun!

Sejon Dantar och Strumpor.

PRIMA KVALITÉ! BÄSTA UTFÖRANDE!



HVARJE PAR STÄMPLAD
MED OFVANSTÄENDE VARUMÄRKE

FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE
SYBEHÖRS - MANUFAKTUR- & KORTVARUAFFÄRER.

Beredning: Morötterna sköljas, borstas rena, skrapas, sköljas änyo, torkas och skäras i aflånga bitar, hvilka påsättas i kokande vatten, tillsatt med salt och socker och få koka mjuka. De upphällas i durkslag och spadet tillvaratages. Smör och mjöl fräsas 2 min., morotspadet spådes på och säsen får koka 5 min., morötterna läggas, stufningen får ett uppkok och afsmakas med det kalla smöret samt med salt, socker och persilja. Serveras till salt kött, köttfärs och fisk. Morötter kunna äfven stufvas med mjölk.

Katrinplommonkräm (f. 6 pers.). 250 gr fina katrinplommon (omkr. 23 st.), 1 dcl. strösocker (85 gr.), 7 dcl. vatten, 2 dcl. fransk vin, 1 1/2 msk. potatismjöl (23 gr.)
Beredning: Plommonen sköljas mycket väl och läggas hvarfittals med sockret i en spillkum, vattnet tillsättes och plommonen få stå öfver natten. De skäras itu på längden och befrias från kärnorna. Halften af kärnorna krossas, mandlarna skällas och hackas fint. Plommonen påsättas tillika med mandlarna i det vatten de legat i blöt, vinet tillsättes och

plommonen få koka, tills de äro riktigt lösa. Krämen agrades då med potatismjölet, utrördt i 1/2 dcl. kallt vatten, får koka 2 min., afsmakas och upphälls i kompottskål, sköljd med ljumt vatten. Serveras kall med gräde eller mjölk.

Sagosoppa (f. 6 pers.). 1 1/2 lit. vatten, skal och saft af 1/2 citron, 1 hg. sagogryn, 1 hg. russin, 1 bit kanel (5 cm.), 1 1/2 dcl. rabarbersaft, 1 dcl. scherry eller fransk vin, 3 äggulor, 2 äggvitor, 1 kkp. strösocker.
Beredning: Vattnet kokas upp med citronskallet och grynen vispas i så att de ej klimpa sig. Russinen sköljas väl i ljumt vatten och läggas i jämte kanelen och soppan får koka tills grynen äro klara, hvarefter saften och vinet tillsätts. Äggulor och hvitor vispas med sockret i soppskålen tills massan blir vit och skummig, då soppan hålles i under jämn vispning. Den serveras varm med små skorpor eller biskvier.

VECKANS PRISTÄFLING.

PRISTÄFLING N:R 50. SLANTARNE.
Placera 9 slantar i vinkel liksom teckningen utvisar, så att 5 slantar befinna sig såväl lodrätt som vågrätt.

Kombinerad Bosättnings- och Lifförsäkring

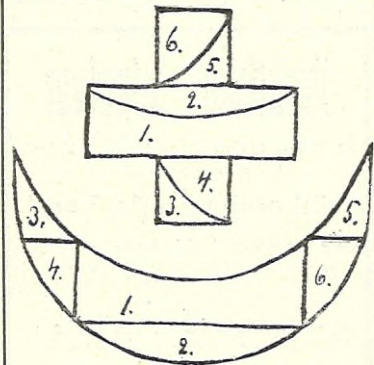
är det mest praktiska sätt att erhålla eget hem. Prospekt och upplysningar erhållas gratis och franko.

A.-B. Nordiska Kompaniet.
Stockholm.

Flytta därefter 2 af slantarna, så att det blir 6 slantar i hvardera raden.

Lösning insändes, undertecknad med namn och adress, till Red. af Idun senast den 29 december 1912. Å kuvertet bör angifvas pristäfling n:r 50. De två första rätta lösningar, som vid den därefter verkställda granskningen påträffas, erhålla följande pris: 1:sta pris: en försilfrad bågare eller också böcker — fritt val — till ett värde af 10 kronor. 2:dra pris: böcker till ett belopp af 5 kronor.

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 46.



Vid den företagna granskningen af de insända lösningarna ha de två först påträffade rätta lösningarna lämnats af följande personer, hvilka alltså erhålla de utfästa prisen. Första priset: Herr Axel Indebeton, Norrköping. Andra priset: Fröken Edit Sawela, Helsingfors.

TIDSFÖRDRIF.

REBUS.
Himmel bart Jord.
mycket O. R.

LÖSNINGAR

TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 49.
BOKSTAFSDIAMANTEN: G. Leo, Georg. orm. g.
PALINDROMEN: Krok—kork.

BREFLÅDA

REDAKTIONENS BREFLÅDA:
Lisa S. För svagt i utförandet.

Välsmakande och därför utan tillsatser lätt intagligt äfven af barn är Vasens (f. d. Nordstjernans) järnpreparat "Ferrol", organiskt lättsmält preparat. 0.97 % järn. På alla apotek till 2 kr. fl.

ALLA SNALLA BARN.

THULE

FÅ MORGON OCH AFTON

THULE-CACAO

Walter. Fnoskiga stackare, bed er målsman aflägsna allt skrifmaterial från ert grannskap.

S. S—g. Sällan läst något odugligare.

D. Y. A. Saknar intresse.

Alma L—d e. Tror ni verkligen att en ung dam skulle hålla en sådan predikan för sin före detta fästman? Om hon gjorde det, skulle hon i alla fall inte börja så där: »det var en ung flicka som gaf sig ut på vandring. Hon hoppades så mycket af världen» o. s. v. Snarare skulle hon säga: »du har burit dig illa åt, min kära Axel, och det är inte värdt du

sticker näsan hit igen. Men det läte inte så fint det.

Dora. Tyvärr otryckbart.

G. Tanken är så ofta upprepad och har denna gång ej fått någon särskild pregnan form.

Marita. Vi tro att skildringen ger en ganska god bild från ett sanatorium, men dess längd hindrar oss att använda den.

EXPEDITIONENS BREFLÅDA:

»Nyar 1913». Uppsala, 3:75 pr gång.
»B. W.», Vadstena, 2:50 pr gång.
Likvid i postanvisning.

Försvunnen inom kort är inflammation i hals och mun äfvensom dålig smak och andedräft om ni alltid använder F. Paulis Azymol. Läkare förorda F. Paulis Azymol.

Den vackraste hyn

F. PAULIS ELECTA Eau de Cologne

är genom sin friskhet och härliga



doft öfverlägsen alla andra fabrikat.



har den som dagligen använder **Abecatval.**
Tillv. Fabriken Carl. Rikst. 445.

En läkare, som själf lidit af asthma skrifer följande om Apotekare Neumeiers, Frankfurt a/M., Asthmapulver och Asthmacigarillos:

»Jag kan icke nog tacka för Eder vänlighet att till-sända mig Edert asthmapulver, hvilket just kom mig tillhanda, då jag själf svårt besvärades af asthma. Verkan däraf var utmärkt.

D:r Kirschner, leg. läkare, Polzin, Pommern.»

Erhålles endast å apoteken. Pris per burk pulver eller kartong cigarillos Kr. 1:50.

Apoteket Kronan, Göteborg.

GRAND ETABLISSEMENT FLORAL "Callisté".

Charles de Coppet, horticulteur
à St. Laurent-du-Var (A. M.) près Nice.

Felfria friska Rivierablommor.

Sändes i olika stora korgar mot Frs 5:50, 11:— och 16:50 i postan = Kr. 4:—, 8:— och 12:— visning.

Mellins Food

är bästa kraftnärning för svaga, klens barn i alla åldrar. Förordas af läkare. Köpes i apotek, specier- & drogaffärer.

Maglidande
skulle dricka Kathreiner.

Swensk tillverkning.

Sydsvenska Kredit Aktiebolagets

ställning den 30 november 1912.

Tillgångar:	Skulder:
Kassabehållning	Aktiekapital
Obligationer	Reservfond
Fastigheter o. Inventarier	Dispositionsfond
Reverser med hypotek af diverse	Pensionsfond
Växlar	Depositions- & Kapitalr.
Kreditiv o. Kontokurant-räkningar	Sparkasseräkning
Hos inhemska banker ...	Upp- & Afskrifnings- o. Kontokuranträkn.
» utländska banker ...	Postremissväxelräkn.
Å andra räkningar.....	Till inhemska banker ...
	» utländska banker ...
	Å andra räkningar.....
Kronor 116,833,712:10	Kronor 116,833,712:10

Den gulaktiga färgen å



Hafregryn—Hafremjöl
är en följd af den näringsrika glutenhinnans bevarande.
Analys (ägghviteämnen):
1:o) Vårgårda 2:o) Fabrikat, där glutenhinnan är bortslipad, c:a 10 %
13,8 %
OBS.! Gröten härigenom mera närande och aptitlig, ej klisterartad och slemmig.
Köp originalpaketer.

FABRIKS-
WINBORGS
malna
KRYDDOR
i bleckburkar o. paket,
försedda med vårt vidstående
fabriksmärke,



garanterade rena och fria från främmande tillsatser. — Malna af bästa och finaste direkt från utlandet importerade kryddor.
Kontrollant: Professor G. Lagerheim. Försäljes hos Herrar Speceri- och Delikatesshandlande.
A.-BOL. TH. WINBORG & Co, Stockholm.
Kungl. Hofleverantör.



AKTIEBOLAGET ELIS FISCHER
STOCKHOLM.

Fabrik för tillverkning af:
Damkappor, Promenaddräkter, Promenadkjolar, Dampälsar.
Bästa svenska fabrikat.
Godt arbete. Elegant snitt.
Öfverlägsen passform.
Erhålles i hvarje väl sorterad kappaffär.

En bra och begriplig bok
om *Eder egen kropp* och dess lifsyftningar i både *hälsa*
och *sjukdom* får Ni genom att snarast skaffa Eder
D:r E. W. Wretlinds

LÄKAREBOK FÖR ALLA,
som nu utges i en *ny, moderniserad upplaga* med bortafå
600 illustr. o. dessutom utmärkta *färgplanscher* att uppfålla.
Ett både underhållande och lärorikt bokverk
om *9 band.* Lika mycket *läse-* som *uppslagsbok.*
Utges i cirka *40 häften* till endast *35 öre pr häfte.*
För *alla hem* bör detta verk anskaffas, och från *alla*
boklädor kan det erhållas. Ufförlig *annälän* o. *prof-*
häfte fås också på begäran från boklädor samt från
LARS HÖKERBERGS FÖRLAG, Stockholm 1.

I hvarje svensk pappershandel
säljes
damernas alltid välkomna
JULKLAPP
En ask
Lessebo Papper och Kuvert.

Bemärk benäget i Lesseboaskarna

Papperskvaliteten
Flintalet ark och kuvert
Den konstnärliga förpackningen
Priset kr. 1: 15—2: 50 per ask

LESSEBO SMOLANDIA, SCANIA, VILDROS, BLÅKLINT,
::: VIOL, PRÄSTKRAGE, BLÅKLOCKA och SYRÉN :::

Ungdomlig friskhet,
återskänkes lynn vid begagnandet af Svalans *Crème de*
Melusine, allra yppersta skönhetscrème. Pris pr burk kr. 1.25.
Ett fullt pålitligt medel mot kylskador, ekzem, bölder
och hudrodnad är Svalans THEOSBALSAM. Pris pr burk kr. 1.75.
Order exp. mot förut insänd likvid eller postförskott från
FABRIKEN SVALAN, Stockholm 6.



En mycket eftersökt bokroritet!
Ny upplaga nu utkommen af
A. E. Brachvogels
historiska roman
PARCIVAL
eller
Den siste tempelriddaren.



“En af de mest *fängslande* och *intressanta* berättelser, som någonsin skrivits”.
“Denna bok kommer *i alla tider* att med förtjusning läsas af *gammla och unga*”
Pris i 2 delar: häft. 5: 50, inb. 8 kr.
C. E. Fritzes Bokförlags Aktiebolag i distribution.

Praktiska julgåfvor
på **Lars Hökerbergs förlag** till salu
i alla rikets boklädor och
välkomna i alla hem!

Den gyllene kokboken: Ingeborg Zethelius' samtliga kokböcker + *Eddgifvare för hemmet i ett eleg. band i guldkloth, 3 kr.*
Ingeborg Zethelius' Märkböcker: 2 häften med olika mönster à 1: 25.
Broderiboken af *Lisa Chronwall* med 17 alfabet m. m. samt div. andra broderimönster. 1 kr.
Modern Märkbok af *Sam Andersson*. Större format 1: 50.
Årsbok för hemmets räkenskaper af *Frida Schager*. Särdeles praktiskt uppställda räkenskapsformulär. Kart. 1: 75.
Skönhetsvården af *vic. de Reville*. Bästa anvisningar för bibehållande af ett friskt och ungdomligt utseende. Med 13 planschbilder. Eleg. inb. 2: 25, häft. 1: 50.
Våra barns fostran och vård af *prof. Seved Ribbing*. 3:e uppl. i eleg. band 3: 50; häft. 2: 75.

Husmoderns bästa hjälpreda
när hon skall anteckna sina
utgifter är och förblir:
Praktisk Hushållsbok
af
C. Ratheke.
9:de uppl.
Pris kr. **1: 50.**
A. V. Carlsons Bokförlags-Aktiebolag.

Hvad skall jag ge till julklapp?
Den vackraste present för hvarje dam är:
en strutsfjäder!
en pleureuse!
en häger!



Begär omgående illustrerad katalog, som sändes gratis o. franko från importören
ERICH NAEHRUNG, HAMBURG 36.
Återförsäljare antagas öfverallt!

Märkbok
utgifven af *Augusta Abrahamsson*, 8:de rikhaltiga med 16 sidor tillökade upplaga upptagande 67 olika alfabet, korsstygn, monogram, nåsduksnamn, lakansbroderier och langetter m. m. m. m. Pris 1.50 hos Bok- o. Pappershandlare samt hos utgifvarinnan, *Holländaregatan 26 A, Stockholm.* Allm. Tel. V. 481. Riks V. 978.

Broderiboken.
Lisa Chronwalls broderibok
har nu utkommit på
Lars Hökerbergs Förlag.
17 hela alfabet och div. *andra 1 kr.*
broderimönster i boklädorna för **1 kr.**

Vintersäsongen!
Iduns Modellkatalog
nr 5.
Inneh. ett 100-tal vackra modeller med text.
Pris 30 öre.
IDUNS EXPEDITION, STHLM.

C. CORNELIUSSON'S
Ostron Anjois
LYSEKIL



Ångbad i hemmet!
Med hopfällbara Ångskåpet *Primo* kan ång- och varmluftsbad tas och hemmen för en kostnad af några öre pr bad. Rekommenderas af läkare som det bästa och verksamaste medel mot förkylningar, gikt o. reumatism, sjukdomar i blodet och huden.
Öfver 2,000 sålda i Sverige.
Gratis katalog på begäran från Ångskåpet *Primo*. Utställning *Fahnehjelm & Co, Klarabergsgatan 42, Stockholm*



NU utkommit:
VÄNNORNA
Berättelse för unga flickor af
Helena Nyblom.
Pris 3 kronor.
Fr. Skoglunds förlag.

BETALA ALDRIG
mer än 1,60 för 3 kg. bästa Santoskaffe, som erhålles i reklamsyfte för att få affären känd, från vår nybildade kaffeaffär. Ingen bör försumma detta enastående tillfälle, som erbjudes allmänheten. Tillskrif jämte 30 öre i porto Nya Kaffedepoten, Örebro. O.B.S! Allt franco.

Unga föräldrar till glädje
finns en verkligt betagande bok för anteckningar om den unga teiningen och dess utveckling, kostnadsfritt delakerad af
MILLY TJÄDER o. MALIN MAARTMAN.
Efterfråga i bokhandeln
“Litens lefnadsteckning”
2:a tillökta upplagan med förord af prof. *Fr. von Schéele*.
Är i eleg. band o. kartong à 3.75 en ypperlig gåva till unga mödrar. När deras “Liten” blir stor och boken fylld, hvilken minnesbok är den icke då för den vuxne!
Lars Hökerbergs Förlag, Stockholm.

Albert Bonniers
JULBÖCKER:
AUGUST STRINDBERG:
SAMLADE SKRIFTER. 8 delar föreliggande.
SVRIGES NATIONAL-LITTERATUR:
26 volymer. Häftade à 2 kr.; inb. i klotband à 3 kr.
SELMA LAGERLÖF:
KÖRKARLEN. Berättelse. 3.25; inb. 5.25.
PER HALLSTRÖM:
NYA NOVELLER. 4.25.
HJALMAR SÖDERBERG:
DEN ALLVARSAMMA LEKEN. Roman. 5.75.

HENNING BERGER:
LIFVETS BLOMMOR. Noveller. 4.25.
MATHILDA MALLING:
MANNEN, HUSTRUN OCH LORD BYRON. Roman. 4 kr.
ANNA BRANTING:
VALÉRIE. Roman. 4.50.
MARIKA STJERNSTEDT:
DANIELA HERZ. Roman. 4.75.
ANNA WAHLENBERG:
GUSTAV II ADOLFS UNGDOM. Historisk berättelse. Häft. 4.75; inb. 6.25.
MARTIN KOCH:
ARBETARE. En bok om hat. 4.25.
SVEN LIDMAN:
CARL SILFVERSTÅAHL'S UPPLEFFVELSER. Roman. 4.25.
LUDVIG NORDSTRÖM:
ANKARSPARRE. En fin och oskyldig roman. 4.50.
K. G. OSSIAN-NILSSON:
ÖDETS MAN. Roman. 5.75.

SIGFRID SIWERTZ:
ÄMBETSMÄN PÅ ÄFVENTYR. Noveller. 3.75.
GUSTAF ULLMAN:
NÄR KÄRLEKEN HÄMNAS. En konstnärshistoria. 2.75.
LINDA ÖBERG:
SOMMARGÅRDEN. Några bref och dagboksanteckningar. 3.50.
ANNA HAMILTON-GEETE:
I SOLNEDGÅNGEN. 6 kr.; inb. 7.50.
DANIEL FALLSTRÖM:
FONTÄNEN SJUNGER. Dikter. 4 kr.; inb. 6 kr.
JEAN JACQUES ROUSSEAU:
BEKÄNNELSER. 9 kr.; inb. 12 kr.

BRUNO LILJEFORS:
UTE I MARKERNA. Inb. 20 kr.
SVEN HEDIN:
TRANSHIMALAYA. Tredje delen. 18 kr.; inb. 15.50.
ERLAND NORDENSKIÖLD:
DE SYDAMERIKANSKA INDIANERNAS KULTURHISTORIA. 9 kr.; inb. 11 kr.
ERIC VON ROSEN:
FRÅN KAP TILL ALEXANDRIA. 5 kr.; inb. 6.50.
BEYRON CARLSSON:
HELA STOCKHOLM. Inb. 15 kr.
HUGO VALLENTIN:
LONDON. 12 kr.; inb. 15 kr.

Till nya kyrkoåret anbefalles
Betraktelser för hvar dag i året
af **GOTTFRID BILLING.** Inb. 4 kr.
— Det förtjänar kanske anmärkas, att denna bok icke blott är rik på undervisning, tröst, varning och maning för den enskilde, utan att den därjämte har stort utrymme för församlingstankar och tidsbetraktelser rörande många för vårt folk viktiga ämnen — men alltid ut från den centrala kristliga synpunkten. — Som sammanfattande ömdöme skulle jag vilja säga att man svärigen kan tänka sig en bok af detta slag mer tankediger än den, som biskop Billing gifvit oss. (J. K-r i Svenska Kyrkotidning).
G. W. K. GLEERUPS FÖRLAG, LUND.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

BÄTTRE FLICKA. något kunnig i matlagning, får d. 15 jan. plats i trefligt hem. Svar till »Husmoder 28», Markaryd p. r.

LÄRARINNA önskas på nyåret för en flicka i 4:de och en gosse i 1:sta klass. Helst seminariebildad, undervisningsvan, musikalisk och barnkär. Svar med löneanspråk, betyg och foto. till »N.», Akers Styckebruk.

INFÖDD FRANSYSKA erh. efter jul utm. plats ägendom att tala och läsa franska med ung flicka. Stockholms Uthyrningsbyrå, Kungsträdgårdsgatan 12, Sthlm.

GLADLYNT FLICKA af god familj, barnkär och helst musikalisk, får plats i januari i ämbetsmannafamilj att gå frun tillhanda och hjälpa till med skötsel af två små barn. Barnjungfru finnes. Svar med ref. och löneanspråk till »Fru I. A.», Djursholm p. r.

En översköterskeplats vid Vadstena hospital är ledig. Lönevillkoren äro 500 kr. med 3 ålders-tillägg, bostad, tjänstebeklädnad och 1:sta klassens kost. Ansökan med frejd- och tjänstebetyg torde insändas fortast möjligt och senast den 15 dec. till **ÖFVERLÄKAREN.**

Husmoder. Husmoderbefattningen vid Kungl. Serafimerlasarettet kungöres härigenom till ansökan ledig sist före kl. 12 på dagen lördagen den 4 januari 1913, inom hvilken tid hugade sökande, hvilka icke få hafva uppnått en ålder öfver 40 år, äga att till lasarettets kontor ingifva sina till direktionen ställda ansökningar. Löneförhållandena äro 800 kr. årlig lön samt bostad med värme och lyse, tvätt och kost. Befattningen tillträdes den 1 april 1913.

Kungl. Serafimerlasarettetsdirektionen.

disponentfamilj

i Värmland får som hushållsfröken bättre hushållsvan flicka kunnig i matlagning, bakning o. s. v. plats. Jungfru finnes. Vid. Nya Inack.-Byrån, Jakobsbergsg. 34, 1 tr. ö g., Sthlm.

EN SKICKLIG KOKERSKA använder helst Klafreströms spisar. Dessa baka bättre än alla andra, då ugnen uppvärms fullkomligt jämt. Begär priskurant, gratis och franko från Bruket, Klafreström.

PLATSSÖKANDE

PLATS som husföreståndarinna sökes helst på landet eller mindre samhälle. Sökanden är fullt kunnig i matlagning och ett hems skötsel, musikalisk, barnkär. Svar till »Medelålders, små pretentioner», Nordiska Annonstryck, Göteborg.

UNG NORRLÄNSKA som genom. hushållssk. och har vana vid matl. och husl. syssl. önsk. plats som hjälp i hushåll eller att förestå enkl. hem. Svar »Små anspråk», Iduns exp., Sthlm.

UNG FLICKA önskar på nyåret komma i familj där jungfru finnes att mot fritt vivre deltaga i hushålls-göromål. Svar till »M. 1912», Karlskrona p. r.

EN FLICKA af god familj söker plats, fullt hemmastadd i skötsel af ett hem, är kunnig i matlagning, bakning och handarbeten. Tacksam för svar till »E. L. 1913», Linköping p. r.

UNG NORRLÄNSKA, som genomgått hushållsskola och innehar mångårig praktik i husliga sysslor, önskar plats den 15 jan. som husröken eller husmoders hjälp i god familj, helst i prästfamilj. Svar emotes tacksamt till »Allvarlig och pålitlig», Iduns exp.

BÄTTRE FÖRLOFVAD FLICKA, som genomgått 4 mån. hushållsskuren, önskar i början af jan. plats (helst i prästgård) som husmoders hjälp. Någon lön. Svar till »Familjemedlem 21», Iduns exp. f. v. b.

ENKEL anspråkslös flicka önskar pl. i liten familj eller hos äldre dam. Något kunnig i enkl. matl., handarbete. Helst 15 dec. eller 1 jan. Lön önskvärd. Svar till »F. P.», Karlskrona p. r.

Guldsmets-Aktiebolaget

STOCKHOLM
9 REGERINGSGATAN 9.

Specialitet:
BOSÄTTNINGAR
i Slifver och Nyslifver.
Billiga priser. Eget fabrikat.

Heshet, slembildning, hackhosta,

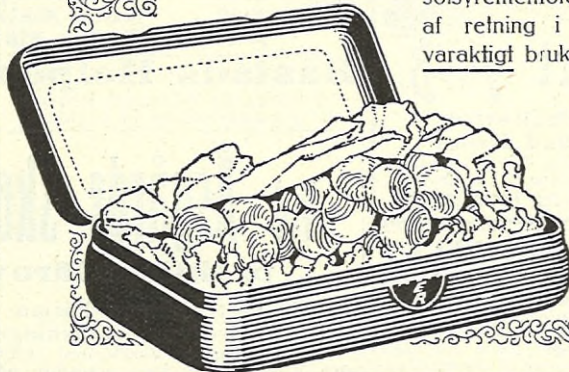
såväl som indisposition i rösten är isynnnerhet ofta personer, hvars yrke är att tala eller sjunga mycket.

Ett användbart, regelbundet brukadt medel måste därför hafva två egenskaper. God verkan och oskadlighet. Dessa villkor uppfyller hvarken det mest gagnlösa bröstsocker eller vissa preparat med starkare men i längden ofta skadligare inverkan.

En nyhet och värdefull förbättring är Coryfin-Bonbon. Dessa innehålla en ny mentollösning (Aetylglucosolsyrementolester) som utmärker sig genom säker, långvarig verkan till förebyggande af reining i halsen. Coryfin-Bonbons lämpar sig särdeles bra såsom husmedicin till varaktigt bruk.

Finnes i askar till Kr. 1.50 på närmaste apotek eller droghandel. Observera det lagligen skyddade namnet.

Engros: Kronans Droghandel, Göteborg.



CORYFIN-BONBONS

20-ARIG FLICKA kunnig i sjukvård söker plats i familj att vårda sjuk eller äldre person. Svar till »Sjukvård», Iduns exp. f. v. b.

UNG FLICKA önskar mot fritt vivre plats nu genast eller på nyår, att under husmoders ledning deltaga i alla inom ett hem förefallande göromål. Är kunnig i ett hems skötande. Svar till »Inga 22 år, Bohus-Posten, Uddevalla.

BÄTTRE FLICKA, enkel och redbar, med godt sätt önskar på nyåret plats, som husmors hjälp. Fullt kunnig i enkel matl., bakn., handarbete och husliga bestyr. Tacksam för svar till »Pålitlig 25 år, Borås.

GUVERNANT med goda betyg, undervisningsvan, intresserad, skicklig i vanl. skolämnen, språk, musik. »L.», Tidningskont., Humlegårdsg. 9, Sthlm.

SKÖTSAM och ordentlig flicka söker plats till 1 eller 15 jan. Helst i Sthlm. Kunnig i enkl. matl. Goda betyg kunna företes. Svar till »Skötsam 23 år, Iduns exp.

LÄRARINNA önskar till värmertern plats i förb. skola eller kindergården. Svar till »Bellevue», Iduns exp. f. v. b.

GUVERNANT. Ung flicka som aflagt realskoleexamen önskar plats som guvernant. Nu genast eller till nyåret. Svar till »Ung flicka», Tomeilla p. r.

19-ARIG, glad och hurtig smålandstös, af god familj och som genomgått 8-kl. läroverk samt sedermera deltagit i hemmets alla sysslor önskar efter jul plats i Sthlm i bättre familj som husmoders verkliga hjälp, att läsa läxor med mindre barn eller dyl. Rek. från föreg. plats. Svar till »Familjemedlem», Ljungby p. r.

20-ARIG FLICKA önskar komma i bättre familj i Skåne för att under skicklig husmoders ledning få lära hushåll m. m. Önskar anses som familjemedlem. Villig att betala något. Tacksam för svar till »Ullan», Iduns exp. f. v. b.

PLATS ÖNSKAS på nyåret af föräldralös, tjugotvårig landbrukaredotter. Svar till »23 år», Karlskrona p. r.

EN VAN ensamjungfru önskar plats i liten familj under riksdagsmånaderna. Svar till »A. P.», Braheg. 22, Sthlm.

UNG, elementarbildad flicka, något musikalisk, från bildadt hem på landet, önskar plats nu genast som sällskap åt ensam äldre dam eller som guvernant för nybörjare. Svar till »Märta 17 år, Skottes Annonsskontor, Odengatan 63, Sthlm.

UNG LÄRARINNA önskar på nyåret plats i familj i Stockholm eller dess närhet för att undervisa barn. Ar event. villig deltaga i hushållet. Svar till »Värmländska», Iduns exp., Sthlm.

UNG FLICKA önskar plats som kammarjungfru eller också som hjälp och sällskap i fint hem. Tacksam för svar till »E. Hg», Kristianstad p. r.

Ung, förlofvad flicka önskar plats i bättre officers- eller tjänstemannafamilj, att med betalning lära allt i ett hems skötande. Svar till »K. 18», Kristianstad p. r.

Bättre, anspråkslös flicka önskar på nyåret mot fritt vivre plats i stad eller ä större egendom som husmoders biträde. Villig deltaga i alla förekommande göromål. Svar motes tacksamt till »Familjemedlem 1913» under adr. S. Gumælii Annonstryrå, Stockholm, f. v. b.

Undervisningsvan lärarinna, 24 år, med gedigen musikalisk utbildning och vackra ref. från flerårig verksamhet önskar i jan. plats i fin familj för handledning af ett eller två barn, helst flickor, i musik och vanliga skolämnen. Ben. svar med upplysn. till sign. »S. 24», under adr. S. Gumælii Annonstryrå, Sthlm, f. v. b.

Bättre flicka, 20 år gammal, något kunnig i matlagning och öfriga göromål i ett hem, söker plats genast, helst i svensk familj. Gm. Plats & Uthyrningsbyrå, Drottninggatan 14, Helsingborg. Rikstel. 15 41 & 15 51.

I GODT HEM på Ostermalm kan en skolgosse få dela rum med annan snäll gosse. Moderat pris. De bästa ref. från nuvarande och forna inackorderingar. Svar till »God omvårdnad», Iduns exp., Sthlm.

SVÄRDSJÖ PENSIONAT och **HVILOHEM.** Bästa rekreation under höst- och vintermånaderna för konvalescenter och friska. Hög, stärkande luft vid skog och sjö. Verkligt hemlif. Läkare på platsen. Rikst. »Svärdsjö 29». Postadr. Svärdsjö, Dalarne.

HUSMODERN vid **HAMPNÄS** mottager privat hushållslever från 15 nov. 1912 eller 15 jan. till 1 maj 1913. Undervisning i finare och enklare matlagning, bakning och allt som hör till ett hems skötande. Pris i ett för allt 65 kr. i mån. Vacker trakt! Härlig luft! Svar till »Husmoder, Hampnäs», adr. Själevad.

ENGLISH GENTLEWOMAN (Certified teacher) receives ladies, (large house, garden). Address Mrs. Rapley, 11 Thurlow Road, Hampstead, London N. W. **MEDELÅLDERS FRUNTIMMER** önskar inackordering på landet till högst 50 kr. i månaden. Deladt rum. Deltar gärna i hushållsgöromål. Svar till »A. B.», Iduns exp.

FÖR NÄSTA TERMIN önskas af skolflicka god helinackordering i fam. i Stockholm. Goda ref. önskas och gifvas. Svar märkt »Athenéum, 18 år», Iduns exp. f. v. b.

EN 23 ÅRS FLICKA önskar från den 1 eller 15 januari under skicklig husmoders ledning genomgå 2 å 3 månader och lära hvad till ett hem hör. Svar om pris och närmare upplysningar till »S. S.», Allm. Tidnkont., Gefle.

UNG FÖRLOFVAD landbrukaredotter önskar inackordering i trefl., angenäm fam., helst där ungdom finnes, för att få sätta sig in i en del saker som ej i eget hem förekommit. Svar med prisuppgift till »Förlofvad», Tidningskontoret, Storkyrkobrinken 10, Sthlm.

EN MEDELÅLDERS DAM kan få god inackordering på nyåret i naturskön trakt, härlig luft, goda kommunikationer, på landet, nära stad. Svar till »Stilla hem», Bergvik p. r.

Anglicia, Rättvik, engelskt-svenskt pensionat flyttadt från Snöån, öppnas den 15 dec. Härligt läge med utsikt öfver Siljan, nyinredda, varma rum, moderata priser. Fem infödda engelsmän närvarande under julen. Adr. Fröken YOUNG.

Schweiz! Waldheim, Bern. Pension för unga flickor (16-20 år). Vackert belägen i en härlig park. Franska och tyska talspråk o. undervisning äfven i engelska, musik, målning m. m. Vinter- och sommarsport. Resor företagas till Italien och sommaren tillbringas i Alperna. Ref. och prospekt erhållas genom Herr och fru Olson, Arvika och fröken A. Bergqvist, 3:dje Långgatan 25, Göteborg.

Julen i Leksand. Gläntan och Furuliden mottager gäster! Vackert läge invid skogen, nära kyrkan och ångbåtsbryggan. Förstklassigt, med piano, elektriskt ljus, W. C., badrum, Rikstelefon 35. LISEN GRIPENBERG.

Hamnaryds Pensionat, 2 1/2 km. fr. Ormaryds järnvägsstation & Småländska höglandet, 1,200 fot öfver havet, mottager på längre eller kortare tid, vinter som sommar, alla - äfven familjer - som behöfva hvila samt styrka för sina nerver. Fridfullt, härligt läge i kuperad terräng. Sjöar, barr- och löfskog. Glad och fridfullt familjelif, godt bord, moderata priser. Personer behäftade med tuberkulos mottagas ej. Rikstel., Ormaryd 1. Fröken E. Hellström, Ormaryd.

Julen 1912.

A **NOBYNÄS HERRGÅRD** erhålles utmärkt inackordering. Naturskön trakt i norra Småland. Vintersport. Daglig post. Rikstelefon. Vidare meddelar Fru E. von Kothen, Nobynäs, Frinnaryd.

Vackra starka Dockor! med celuid-hufvud och armar. Prisbelönta & Halmstadsutställningen. Begär priskurant. NANNY WENNERHOLMS Dockfabrik, Halmstad.

De Damer

som önska sig biinkomst genom att intressera familjer för tillagande af extra god likör af fullkomligt samma smak som de mest kända franska likörer, torde insända adr. under märke »Klosterlikör», S. Gumælii Annonstryrå, Malmö, och erhålles gratis bruksanvisning med prisuppgift. Bemärk: Framställes till c:a 1/10-del av vanliga likörpriser.

Damer

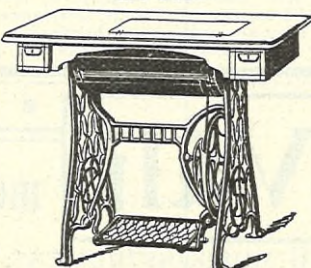
med stor bekantskapskrets kunna erbjuda god inkomst genom att upptaga order & våra välkända linnevaror. **Gestriklands Linneväfveri, GEFLE I.**

För skol- och hemslöjd

äro våra hyfvelbänkar de bästa och billigaste. Begär uppgifter från **Stockamöllans Aktiebolag, adr. Stockamöllan.**



SACKMANN'S patenterade SYMASKINER äro bäst.



Återförsäljare på de flesta platser. Priskuranter gratis o. franko från **H. SACKMANN'S AKTIEBOLAG, STOCKHOLM.**

Glace är en god och billig efterrätt. Med en

Husqvarna Glacemaskin

kan hvarje husmoder fort o. bekvämt tillreda olika slag af glace. Bruksanv. med en mängd olika recept för olika slags glacer åtföljer hvarje maskin och sändes äfven på begäran gratis och franko. Tillverkas i olika storlekar och säljes från 6 kr. hos hvarje välsort. järn- & bosättningsaffär.



FOTOGRAFIER och **VYKORT** äfven postbehandlade öfver större och mindre herrgårdar. Samlare af sådana är mycket tacksam för byte eller skänk i och för komplettering af större samling. »Samlare», Motala p. r.

Ny praktisk Husmoderskurs, äfven omfattande trädgårdsskötsel till husbehof, börjar 15 jan. Närmare gn. Fru Frida Olsson, Norrgård, Kalmår.

Babylådan Fix.

Tre ombyten småkl. till den nyfödde, allt välsydt, prydligt, 1:ma kval. Kr. 10 + 50 öre frakt till landsorten. Bek. af 18k., sjukhus, barnm. Fru Anna Blomberg, Hornsg. 26, Sthlm. A. T. Sö. 4619.

DAMER! Lämplig julklapp. En ny utförlig receptbok & 1 kr. öfver Lärarinnan Frk. Anna Anderssons mycket besökta o. välrekommenderade kurs i finare salader, fina grøn- o. mellanrätter, lätta frukostätter, extra fin smörgåsbereidning, smöruppläggning i moderna mönster samt en hel del praktiska råd m. m. Finnes hos portieren, Hotel Continental, Stockholm. Till landsorten mot postförskott. **Obs!** 9:de tusendet nu utkommet.

Rökbord,

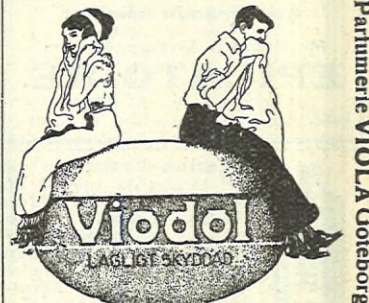


äkta Benares mes-singsbricka 60 cm. diameter, handgraverad i olika vackra mönster, med ställning af i mahogni eller valnöt betsad björk

Kr. 25.-, här till passande rökservis bestående af 1 Tändstickställ, 1 Cigar- och 1 Cigarettbägare samt 1 Askkopp

Kr 10.-, Till landsorten mot efterkräf. Särdeles lämplig Julpresent.

Hugo Ahren, Bosättningsaffär, Södra Hamngatan 39, Göteborg.



VIODEL-TVÄLEN är genom sin ypperliga sammansättning af de finaste ingredienser en verklig skönhetstvä.

Glöm ej

att förnya prenumerationen på Idun!



Det bästa läkemedlet är

NISSENS

ÄKTA BRÖSTKARAMELLER

Enda tillverkare A.-B. Nissens Manufacturing, Norrköping.

Konungariket Sachsen.

Technikum Mittweida

Bektor: Professor F. Holzt.

Högre tekniskt Läroverk för elektro- och maskinteknik. Skilda afdelningar för ingenjörer, tekniker och verkstätere. Elektrot- och maskinlaboratorier. Instruktions-verkstäder.

86:te läsåret. 8610 studerande. Program etc. kostnadsfritt gen. Sekretariatet.

Doktor J. Arvedsons kurs Sjukgymnastik, Massage o. Pedagogisk Gymnastik,

medför enligt kongl. maj:ts medgivande samma kompetens o. rättigheter som en kurs vid Gymnastiska Central-Institutet.

Kursen 2-årig, börjar den 15 sept. Prospekt på begäran genom Dr J. Arvedson, adr. Odengatan 1, Stockholm.

Med. Dr E. Kleens

(ott-åriga) kurs i Massage och Sjukgymnastik (för damer) börjar den 1 okt. kl. 10 f. m. Nr 37 Mästersamuelsgatan, 2 tr. upp. Prospekt begäres stående under adress Saltsjöbaden.

Gymnastikdirektörsexamen

afslutas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 14 sept. Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND.

Vid

Göteborgs Gymn. Institut,

Göteborgs Arkader, Göteborg, börjar 10 okt. fullständig utbildningskurs i Massage och Sjukgymnastik (för damer och herrar). Begär prospekt.

Cascara Sagrada-piller

lösande, magstärkande. Apoteket Gripen, Stockholm.

Mélanogéne,

Oignonemare — färgar hår, skägg och ögonbryn — håller färgen i månader. Pris kr 4.50. Endast i

Franska Parfymmagasinet, 21 Drottninggatan 21, Stockholm.

Besvärande hårväxt borttages bäst genom

Mc Millan & Arthurs, London,

EPILATOIRE.

Depôt hos A. W. NORDING, Biblioteksg. 11, Drottningg. 63, Sthlm.

Oatine-Crème är det förnämsta medlet att skydda huden för köldens skadliga inverkan. Denna kraftiga snöhvita naturprodukt-extrakt af ren hafre renar porerna, läker huden o. hyn blir vacker o. klar. — Äkta endast i hvit burk med grönt lock The Oatine Co., London. Oatine-Crème säljes efter tullförhöjningen till 1.50 o. 3 kr. pr burk samt Oatine-Tvål, Oatine-Puder o. Balsam säljes öfverallt o. hos A. W. Nording, Biblioteksgatan 11 o. Drottningg. 63, Stockholm.

En välkommen julklapp

är Johann Maria Farinas Eau de Cologne med Kölnerdömen. Frisk och af en oförläpelig finhet. Erbålles lädvis och pr flaska till partipris vid köp direkt å Kölnerslagret, 24 Smålandsgat., Sthlm. Prospekt gratis och franko.

Svenska Mönstertidningen

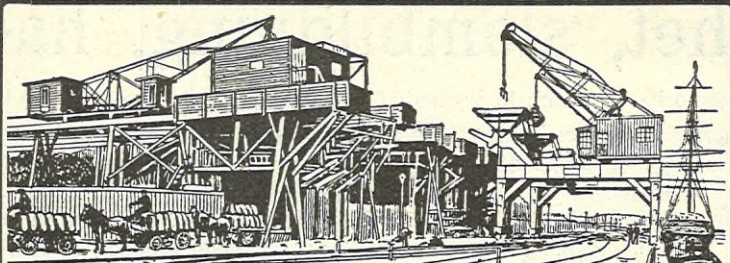
eller

“Konstflit“

förnämsta handarbets- och konstslöjdstidningar.

Pris kvartal 1:50, halfår 2:75.

Prenumerera!



H. G. Söderbergs Import A.-B.

Prima Antracit, Hushållskol, Briketter, okrossad, krossad och småkrossad Koks

Hemköres till alla stadsdelar. All krossning och sortering sker vid våra nya anläggningar vid Värtan, hvarigenom en jämn och stybbfri vara kan utlovas.

R. t. 59 14, 30 92, 5 75, 118 09, 118 12. A. t. 4 51, 30 92, 12 82, 25 82.

KVINNLIKA UTBILDNINGSSKOLAN VILLA HULT

emottager nya anmälningar till den 15 jan. och 1 febr. på 1-2 och 3 månaders kurser i olika ämnen. I Husmoderskursen ingår förutom enklare och finare matlagning, bakning jämte öfriga hemmets sysslor äfven klädsömnad, linnesömnad, väfnad, alla moderna handarbeten, gyllenläder och läderplastik. I sång, musik, målning, språk, sömnad och väfnad emottages elever oberoende af husmoderskursen. Undervisningen meddelas i hvarje ämne af särskildt därför utbildade lärarinnor. Utförligt prospekt sändes, hvari referenser af förelärrar till från skolan utgångna elever finnes intagna. Adr.: Villa Hult, Kneippbadet.

Nobynäs Hushållsskola.

Kurs från 15 januari till 1 juni.

Bildade flickor mottagas å Nobynäs Herrgård, härligt läge i hälsosam trakt å småländska höglandet. Grundlig undervisning i hushåll, väfnad, handarbeten m. m. meddelas af skickliga, examinerade lärarinnor. Godt hem. Förfrågningar och anmälningar ställas till föreståndarinnan Fru E. von Kotben, Nobynäs, Frinnaryd. Rikstelefon 5.

Strängnäs Hushållsskola.

Ny husmoderskurs börjar d. 16 januari. Grundlig och praktisk undervisning. Prospekt och referenser genom Fru M. Braune, Strängnäs.

Vid Husmodersskolan, Insjön,

börjar ny kurs den 15 jan. Prospekt mot porto. Husmodersskolan, Insjön.

Karlsro Hushållsskola, Ljungby, (Småland).

Ny kurs från 21 januari med undervisning i finare o. enkl. matlagning, bakning, konservering, servetbrytning, smöruppläggning, handarbeten, koppar- o. läderarbeten m. m. Begär prospekt. Adr.: "Officersdotter", Karlsro, Ljungby.

Husmoderskurs.

15 jan.—15 maj.

Bildade flickor mottagas i godt hem i Stockholms närhet för att under erfaren och praktisk husmoders ledning lära allt det väsentliga som fordras för kvinnans husmoderliga kall såsom matlagning, all sorts bakning, konservering, städning, inskörande af tvätt, lagningar m. m. — God omvårdnad, angenämt hem och friluftslif. Fina rekommendationer. Pris 500 kronor. Svar till "Erfaren husmoder", Nya Inack-Byrån, Jakobsbergsgatan 34, Stockholm.

Örebro Husmodersskola,

som erhållit Guldmal för konserver och sömnad 1911, börjar sin 13:e kurs 15 januari 1913. Undervisning i allt som hör till hushållet, äfven sömnad och konservering. Prospekt genom Fru Alf. Rystedt.

Språk- och Hushållsskolan Fleurie

börjar sin vårtermin den 20:de januari 1913. Undervisning i språk, klädsöm, linnesöm, väfnad, matlagning, bakning och buslig ekonomi. Prospekt på begäran.

Rosa Lönnies, Fleurie, Linköping.

Elsa Philips Husmodersskola, Karlavägen 1 A, Stockholm,

börjar sin 10:de termin för bildade unga flickor den 20 jan. 1913. Undervisning i finare och enklare matlagning, bakning, konservering och inläggningar af frukt, grönsaker och kött, sjukmatlagning, uppköp, födoämneslära, hushållets ekonomi m. m. Olika kurser. Examinerade lärarinnor. Förbereder inträde till lärarinnekurser i huslig ekonomi. Prospekt, ref. o. närmare upplysning på begäran.

ELSA PHILIP, Stockholm, Karlavägen 1 A, 3 tr. Tel. Ö. 13 10.

Välj- men välj det bästa!

MUSIKINSTRUMENT.

Endast prima och väl justerade: Gitarrer, Mandoliner, Gitarrmandoliner, Gitarrlutor, Violiner, Violonceller, Cittror, Konsertinor, Dragspel, Flöjter, Klarinetter, Mässingsinstrument, Sextetter af förstkl. böhmisk t. lvekn., svensk modell, till 300 och 425 kr. sextett pr extra kontant, Trummor, Fodral, Strängar och öfriga tillbehör. Orglar och pianon från främsta fabriker. Hög rabatt vid extra kontant köp af orglar och pianon. Rikt illustr. prisurakt gratis mot insändt 10-öres frimärke till porto

CEYLON-TÉER.

Frälsningsarméns äkta, rena, berömda téer. Finaste arom. Olika paketeringar till 5, 6 och 8 kr. pr kg.

KAKAO.

Frälsningsarméns rena kakao af erkänd förstklassig beskaffenhet. Pris pr hekto —: 45, pr kg. 4:50. Enkiloburkar 4:50.

DENTOL.

Frälsningsarméns utmärkte munvatten och tandpasta. Munvattnet är på grund af sina stora antiseptiska egenskaper äfven ett förträffligt antisepticum. Pris: pr helfl. 1:75, halffl. 1:—, Tandpasta pr tub —: 60.

ARMÉ-TVÅL.

Fin och behaglig antiseptisk toalett-tvål. Pris: pr stång 1:—, pr bit —: 25.

VIOLA IDEAL.

Finaste toalett-tvål. Pris: pr kartong om 3 tvålar 1:50, pr tvål —: 50.

ARMÉ-SKOKRÄM.

Terpentinfri förstkl. skokräm. Pris: pr burk —: 25, pr stor ask —: 50, pr mindre ask —: 20.

Dessa varor kunna erhållas vid eller genom hvarje Frälsningsarmé-kår, hos många hrr handlare eller direkt från

FRÄLSNINGARMÉN HANDLSDEPARTEMENT,
TELEFONER: Riks. 85 81. Allm. 63 72. ÖSTERMALMSG. 24 & 26, STHLM 5.

Joh. Lundström & Co A.-B.

KUNGL. HOFLEVERANTÖR.

PRIMA ANTHRACIT

HUSHÅLLSKOL • COKES • BRIKETTER

RIKS.	4 27	Skeppsbron 18	22 88	ALLM.
	22 20	Strandvägen 17	60 19	
	20 12	Norr Mälarstrand 22	61 98	
	74 47	Söder Mälarstrand	30 60	

Båstads Hespension för flickor.

Fullständigt 8-klassigt läroverk. Vårterminen börjar tisdagen den 21 jan. 1913. Prospekt sändes på begäran. Bertha Jönsson.

vid Åsgårds Skolkoloni i Jämtland,

praktiskt läroverk för gossar,

äro till vårterminens början den 16 januari några elevplatser lediga till ansökan. Ansökningstiden utgår den 31 december.

OBS! Åsgårds skolkoloni skiljer sig icke med afseende på elevmaterialet, utan endast med afseende på undervisningens omfattning och uppfostringsmetoderna från en vanlig realskola. Ansökningar för abnormt begåfvade eller i minsta mån vanartiga gossar undanbedjas på det bestämdaste. Prospekt och upplysningar från

greve **Robert Mörner**, koloniens rektor.
Adress: Birka, Tång (Jämtland).

Bär icke bräckband.

Brooks bräckbandage är en ny, vetenskaplig uppfinning med automatisk luftdyna, som pressar de isärgångna delarna tillsammans och förenar dem, liksom man gör vid benbrott. Bandaget ligger absolut fast och bekvämt och glider aldrig. Det är alltid lätt och svårt samt anpassar sig efter alla kroppens rörelser utan att irritera eller förorsaka plågor. Jag fabricerar det efter uppgifvet mått och sänder Eder det under fullständig garanti att Ni blir nöjd, eljest sändas penningarna tillbaka. Jag har satt priset så lågt, att alla, rika och fattiga, skola kunna köpa detsamma. Kom ihåg att jag tillverkar det efter mått — skickar det till Eder — Ni profvar det — och om Ni ej är nöjd med detsamma, returnerar Ni det till mig, och jag återsänder Eder penningarna. Det är på detta sätt jag gör affärer — alltid absolut ärligt — och jag har på detta sätt under de sista fem åren sålt bandager till tusentals människor. Kom ihåg att jag ej använder mig af berömdande loford, tvetydigheter, lögn eller bedrägeri. Jag erbjuder Eder blott en årlig affärsvara till rimligt pris. Skrif strax efter min illustrerade katalog.

C. E. BROOKS, S. 237, Bank Buildings, Kingsway, LONDON, W. C. — ENGLAND. —

GALA PETER

världens första Mjolk-Chocolade.

OBS! Snabbtändande veckor!

Clara Stearinljusfabrik,

Lars Montén, Stockholm.

Vätskedar, Solf, Skyttlar

m. m. för hemsöjd.

John A. Thulin & Co Vätskedarfabrik, NORRKÖPING. Riks 670.

Specialaffär för SCHWEIZER-BRODYR, SPETSAR, VÄFNADER m. m. Rikt profsortiment till landsorten.

Broderi-Affären,
9 Kommendörsgatan 9.

Prenumerera på Idun.

KÖPMANNABANKEN

Fonder 4,000,000 kronor.

Huvudkontor: Arsenaisgatan 9.

Afdelningskontor: Södermalmstorg 8. Sturegatan 32.

Deposition { 4 1/2 %
Kapitalräkning { 4 %
Sparkassa 4 %

Fondafdelning. Kassafack 15 kr.

BRUNKEBERGS-TEATERN

Alltid veckans bästa nyheter!

Det modernaste och elegantaste i tyger af hög kvalitet representeras af märket

“WELLWOVEN“

Genom alltid specialiserat å ett fåtal märken står fabrikanter öppnadt i fråga om såväl utfärdande, styrka, kvalitet som pris. Tillhandahållas af de flesta första klass klädesaffärer, samt engrosister inom landet i Cheviot, Foulé, Engelsk Serge, Croisé de alltid tilltalande och klädsamma färgerna djupsvart, höglätt och modernt grått.

Begär alltid fabrikanter "Wellwoven" hvilket innebär en garanti å högsta kvalitet.

En varas goda beskaffenhet ihågkommes långt efter sedan priset fallit i glömska.

Med detta nummer följa Iduns Romanbilaga och Iduns Ungdomstidning.